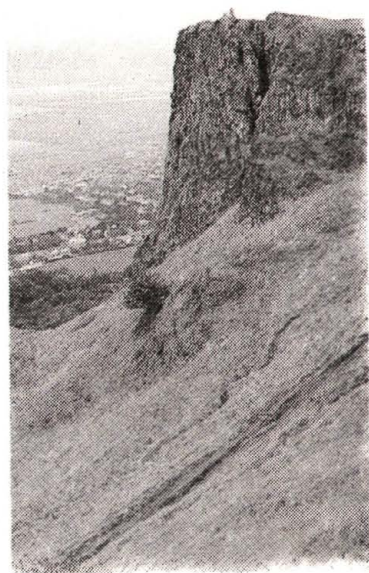
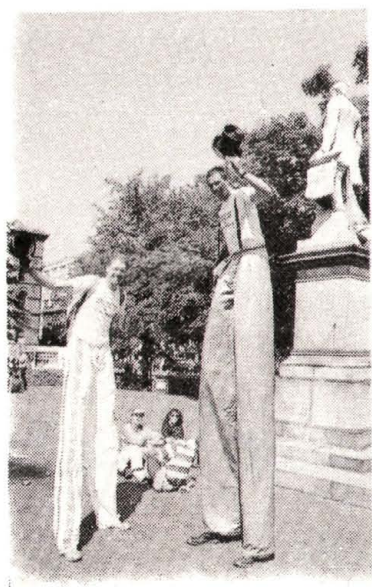

A decorative border in a light green color frames the page. It features a central archway supported by two columns. The arch and columns are adorned with intricate floral and scrollwork patterns. The text is centered within the archway.

könyv
könyvtár
könyvtáros

1996
április

BELFAST

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

1996. április

Tartalom

Könyvtárpolitika

Beszélgetés Magyar Bálint művelődési és közoktatási miniszterrel	3
MKM-KKDSZ megállapodás	6
-h-r: Hogyan lássuk világunkat?	8
Huszár Ernőné: Az államháztartási reform... ..	11

Műhelykérdések

Balogh Anikó: Referenzs kérdések... ..	17
Székelyné Török Tünde: Felhasználói szemmel az Új Könyvekről	21

Könyv

Somkuti Gabriella: Az Országgyűlési Könyvtár története	27
Pákozdy Katalin: Magyar Orvosi Emlékek	31

História

Rózsa György: Ahogy lehet(ett) 4.	35
Kállainé Vereb Mária: Visszatekintés	38

Konferenciák

Tóth Gyuláné: Beszámoló az MKE Gyermekkönyvtáros szekciójának konferenciájáról	44
--	----

Extra Hungariam

Varga Katalin: Ha csinálod, megérted	48
A Könyvtári és Informatikai Kamara hírei	52
Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz	54

Lapunk e számában Tállai Katalin (14., 18. old.), Gara Miklósné (23., 29., 32., 37., 53. old., borító III.) és Josefka Antal (40., 41. old.) illusztrációi szerepelnek.

From the contents

Talk with the Minister of Culture and Education, Bálint Magyar (3);
Agreement between the Ministry of Culture and Education and the Trade
Union of the Workers of Culture and Public Education (6);
Hedvig Huszár: The reform of the state budget and the financing of
libraries (11).

Cikkeink szerzői

Balogh Anikó, az Egri Megyei Könyvtár osztályvezetője; *Huszár Ernőné*, a BKE Központi Könyvtárának főigazgatója; *Kállainé Vereb Mária*, a Kiskunfélégyházi Városi Könyvtár igazgatója; *Pákozdy Katalin*, Medinfo; *Rózsa György*, az MTA Könyvtárának ny. főigazgatója; *Somkuti Gabriella*, az OSZK ny. osztályvezetője; *Székelyné Török Tünde*, a Vas Megyei Könyvtár munkatársa; *Varga Katalin*, az OPKM munkatársa

Szerkesztőbizottság:

Domsa Károlyné elnök

Csaba Gabriella, Maurer Péter, Poprády Géza, Tóthné Környei Márta

Szerkeszti:

Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: 1054 Bp., Hold u. 6. – Telefon: 153-3763

Közreadja: a Könyvtári és Informatikai Kamara, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár

Felelős kiadó: Poprády Géza, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

Készült az OSZK Nyomdaüzemében

Felelős vezető: Burány Tamás

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív. Munkaszám: 96.095

Lapunk megjelenéséhez támogatást kaptunk a Nemzeti Kulturális Alaptól

Terjeszti az Országos Széchényi Könyvtár

Előfizetési díj 1 évre 2400 forint. Egy szám ára 200 forint

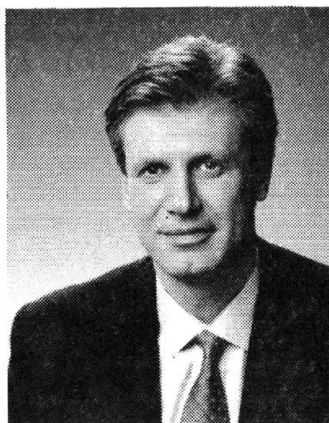
Beszélgetés Magyar Bálint művelődési és közoktatási miniszterrel

A Clinton elnök által meghirdetett információs szupersztráda nemcsak azért került a közérdeklődés, a hazai közérdeklődés középpontjába, mert szinte azonnali európai (EU) választ provokált, de tán még inkább azért, mert (pl. Internet) közvetlenül részévé vált, ha még nem is eléggé, a hazai gyakorlatnak, szinte-szinte már a mindennapoknak is. E bonyolult kérdéskör miben és mennyire érinti Miniszter Úr szerint a tárcát?

Az információs társadalom létrejötte több oldalról is érinti a tárcát. Egyrészt felelősek vagyunk annak a nemzedéknek a képzéséért, amelynek ez már valóban természetes közege lesz. Ezért nem lehet számunkra közömbös, hogy a különböző tantervekben hogyan vannak jelen azok az ismeretek, amelyek alkalmassá teszik az ifjúságot az információs szupersztráda használatára. Másrészt, a tárca illetékességi körébe tartozik a szaktudományi és szakirodalmi tájékoztatás is, s tisztában vagyunk azzal, hogy egy fejlett társadalom fontos információs bázisai az automatizált közgyűjteménynek – könyvtárak, levéltárak, múzeumok. Harmadrészt a tárcát különleges felelősség terheli a kultúra értékeinek védelme terén, s ha az információs sztrádán a piaci törvények dominálnak, a tárcának akkor is feladata ezen értékek védelme.

Az információ hazai helyzetével, elveivel és technikáival foglalkozik a KVH, az OMFB és még nyilván egy sor szervezet és intézmény. Hogyan illeszkedik közéjük az MKM? Van-e valamiféle közös stratégia?

Ezek a szervezetek az információ hazai technikájával foglalkoznak. A kérdés azonban az, hogy az informatikai eszközök milyen tartalmat hordoznak. Ebben nem lehet ellentét a szaktárcák között. Az információ létrehozásán, forgalmazásán és felhasználásán alapuló új társadalmi struktúra kialakítása, az élet számos területének globalizálódása közös stratégia kialakítását teszi szükségessé. A szaktárcák és szakmai szervezetek munkájaként az elmúlt év végén elkészült a Nemzeti Informatikai Stratégia (NIS) tervezete, melynek munkálataiban tárcánk magas szinten képviseltette magát Szabó Zoltán politikai államtitkár személyében. A NIS négy területet foglal magába, ezek közül kettő közvetlenül érint minket: a kultúra és az ismeretszerzés, valamint az ember mindennapi életét átalakító információs technológiák integrációjának következményei, ill. lehetőségei. Ez a tervezet – a szakmai viták után – minden bizonnyal hosszú távú elképzelésé alakul.

Úgy tudjuk, készül a könyvtári, a levéltári, a múzeumi stb. törvény. Ezen törvények színte mindegyike érdekelt az információáramlás, az információkezelés kérdéskörében. Készül-e, lesz-e valamiféle információs törvény? Hogyan képzelhető ez el, hogyan illeszkedik más törvényekhez? Milyen szerepe lehet az államnak az információáramlás szabályozásában?

A törvények valóban készülnek, sőt, a levéltári törvényt már múlt évben elfogadta a Parlament. Hogy lesz-e információs törvény, nem tudom. Az információ véleményem szerint – ebben az értelemben – túl általános fogalom. Van egyébként olyan törvény, amely érinti az információ biztonságát, és minden bizonnyal lesznek más olyan törvények is, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak az információáramlás szabályozásához. Ha Önök a könyvtári tájékoztató szolgáltatások működésére gondoltak a kérdés megfogalmazásakor, ennek mechanizmusa már körvonalazódott: az információ iránt bárhol felmerülő igényt egy egységes könyvtári rendszernek kell kielégítenie, nem az egyes könyvtáraknak. Az állam pedig, azon kívül, hogy támogatja e hálózat további fejlesztését, semmiféle ellenőrző szerepet nem vállalhat.

A KVH tavaly szeptemberére nyilvánosan (sajtótájékoztatón) megígért egy információs stratégiai „csomagot”. Úgy tudjuk, nem készült el ezidáig. Volt-e, van-e valami köze az MKM-nek ehhez a koncepcióhoz?

Utaltam már a Nemzeti Informatikai Stratégia elkészült tervezetére, melynek kidolgozásában részt vett tárcánk is.

Annak idején egyetlen párt készített könyvtári, könyvtárügyi programot, az SZDSZ. (A legjobb hazai, korántsem csupán SZDSZ-es könyvtári szakemberekkel való konzultáció alapján.) Mi valósult meg eddig ebből, mi e program további, várható sorsa? Milyen módosításokra van, volt, lesz szükség? Egyáltalán, „érdekli” még a pártot, a párt művelődési és közoktatási miniszterét a könyvtárügy? Mennyiben?

Még Rajk László kérte meg a Magyar Könyvtárosok Egyesületét bizonyos könyvtári kérdések kidolgozására. Ez nem program volt, elveket fogalmazott meg. Például azt, hogy a kulturális ágazatban az oktatás mellett a könyvtári hálózatot is stratégiai művelődési ágazatnak kell tekinteni. A könyvtári szolgáltatások a lakosságnak kb. 20%-át érintik közvetlenül, ezen szolgáltatásokat tehát mindennél biztosítani kell, ami persze nem jelenti azt, hogy minden településnek könyvtárat kell fenntartania. A különbséget Önök, mint szakemberek, nyilván értik.

A könyvtárüggyel való foglalkozás pedig a művelődési és közoktatási miniszter számára nem érdeklődés kérdése, hanem kötelesség.

A tavalyi évben a tárca fölöttébb aktív volt könyvtári kérdéseket illetően (Török András előadása az MKE egri vándorgyűlésén, Fodor Gábor és Striker Sándor szereplése és megnyilatkozásai az Összefogás a könyvtárakért c. KIK-rendezvényen, Fodor Gábor levele az MKE elnökségének stb.). Marad az aktivitás? Mire számíthat a szakma az új minisztertől és új stábjától?

Az aktivitás marad. Óvnám azonban Önöket attól, hogy túlzott reményeket tápláljanak a szakma helyzetének javulásával kapcsolatban, hiszen a lehetőségek korlátozottak. A közgyűjteményeknek feladatuk végzéséhez egyenletes, szívsós, hosszan tartó munkára van szüksége. Önök jobban tudják, mint én, hogy egy könyvtár akkor lesz eredményes, ha minden nap ugyanazt a munkát végzi 50-100 éven keresztül – ha más módszerekkel is. Ezt a munkát kívánjuk támogatni.

A magyar könyvtárügy többszörösen tagolt, artikulált. Érdekei is csak részben közösek vagy harmonizálók. A tárca viszonya is – hivatalból – más és más az egyes könyvtártípusokhoz (nemzeti könyvtár, egyetemi könyvtárak, önkormányzati köz-művelődési könyvtárak stb.). Miniszter Úr hogyan osztályoz, hova teszi a hangsúlyokat, mik a tagolt halmazzal szemben az egészen rövidtávú és a távlatosabb elképzelései, akcióprogramja?

A könyvtárak, múzeumok, képtárak, zenetárak, filmtárak számítógépes hálózaton való elérhetősége a művelődés, a tanulás, a szórakozás soha nem látott távlatait nyitja meg. Információs vagy művelődési igény bárhol felmerülhet, amit a könyvtári rendszer egészének kell kielégítenie. Ez dinamikus könyvtárközi kapcsolatokat és szakmai együttműködést tételez fel minden könyvtártípus között. Az adatátviteli hálózatok e cél érdekében állnak a könyvtárak rendelkezésére.

A Széchenyi Könyvtárral kapcsolatban halmozott problematikáról szólhatnánk. E nemzeti intézmény fenntartása önmagában is számos kérdést vet fel. Külön probléma a tőle követelt, elvárt legkülönfélébb ún. központi szolgáltatások kérdésköre. Megint csak égető, húsba-vérbe vágó kérdés a köteleespéldányok ügye. Hogyan áll hozzá Miniszter Úr a problémaszövevényhez? Miként vélekedik a Széchenyi Könyvtár ügyeiről-bajairól?

A Széchenyi Könyvtár jelen pillanatban nem szerepel a tárcához tartozó eladósodott intézmények listáján. A könyvtár dologi kiadásaira tervezett összeg idén jelentősen nem emelkedik, az árak emelkedése miatt viszont reálérték-csökkenés várható, ez azonban – sajnos – a többi intézményt is érinti.

A központi szolgáltatások fenntartása, működtetése, fejlesztése állami feladat, a könyvtári rendszer működésének alapja. Ezt 1956 óta valamennyi jogszabály az OSZK-ra bízta. Az MKM által tavaly kidolgozott koncepció alapján, főként külső források (Phare, Világbank) bevonásával meg kell teremteni az egyetemi és országos feladatkörű szakkönyvtárak elérhetőségét biztosító számítógépes hálózatot.

Ami a köteleespéldányok ügyét illeti: javasolni fogom a Nemzeti Kulturális Alap számára, hogy az NKA csak olyan kiadókat és folyóiratokat támogasson pályázatait útján, amelyek két évre visszamenőleg eleget tettek köteleespéldány-küldési kötelezettségüknek.

Milyen segítséget vár (és kap) e sok-sok probléma kezeléséhez saját minisztériumi apparátusától, hogyan osztja el a feladatokat, tervez-e változtatást elődje „leosztásában”? Mit vár (és mit kap) a könyvtáros szakmától?

Mind a minisztériumi apparátusnak, mind a könyvtáros szakmának fel kell készülnie az új kihívásokra. Hogy ez sikerüljön, mindannyiunk érdeke. Amit az Önök szakmája csinál, a jövő társadalmának egyik alapvető fontosságú tevékenysége lesz. Ez a szakma fogja ugyanis meghatározni, hogy az emberek milyen információkhoz, hol és hogyan jutnak hozzá.

Miniszter Úr, Ön e lap hasábjain gyakorlatilag minden magyar könyvtárhoz szól(hat). Mit üzen nekik?

Mindannyian tudjuk, hogy súlyos gondokkal küszködő intézmények bezárása, megszüntetése könnyen és viszonylag egyszerűen megoldható feladat – az újraindítás jóval költségesebb és nehezebb. Feltétlenül jobb megoldás tehát az adott intézmény működésének bármilyen szinten történő fenntartása.

Mint már többször említettem, a nehéz helyzetbe került kulturális intézmények fenntartása, gondjainak megoldása azonban nem lehet csupán a kultusz-tárca feladata. Miközben a minisztérium új forrásokat keres a könyvtárak megsegítésére, azt kérem a magyar könyvtarostársadalomtól, hogy szakmai tapasztalatai, ötletessége, újítási és megújulási képessége révén maga is próbáljon kiutat találni a nehézségekből, megőrizni a megőrzésre érdemest és majdan megtalálni helyét a Gutenberg-galaxis utáni kulturális közegben. A kultusz-tárca mindig segíteni fogja őket ebben.

Maurer Péter – Vajda Kornél

Megállapodás

mely létrejött a Művelődési és Köznevelési Minisztérium (a továbbiakban: MKM) és a Közgűjteményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezete (a továbbiakban: KKDSZ) között.

A MKM és a KKDSZ kifejezik együttműködési készségüket:

- saját hatáskörüknek és feladataiknak megfelelően – az érintett egyéb szervezetekkel egyeztetve – a közgyűjteményekre, a közművelődésre vonatkozó vagy azokat is érintő törvények, jogszabályok, irányelvek, ajánlások előkészítésében, korszerűsítésében, módosításában, a szakmailag megalapozott, intézményi-infrastrukturális feltételekkel és létszámmal, valamint finanszírozással és garanciákkal alátámasztott reformok egyeztetésében, azok megvalósításában,
- az érintett minisztériumokkal közösen a közgyűjteményi és közművelődési területeken a munkavállalók foglalkoztatásának, bérezésének és pótlékainak, élet- és munkakörülményeinek törvényekkel, jogszabályokkal, országos megállapodásokkal való javításában,
- az MKM és a KKDSZ közötti kapcsolatok, az érdekegyeztetés intézményessé és e megállapodással rendszeressé, megalapozottá, hatékonyá tételében.

Ennek érvényesítése céljából:

I.

- 1.) Az MKM ágazati feladataiból és felelősségéből, valamint a KKDSZ érdekvédelmi, érdekképviseleti kötelezettségeiből fakadóan kölcsönösen vállalják:
 - a fenti érdekkörökbe tartozó törvények, jogszabályok, (egyéb közérdekű dokumentumok) tervezeteinek érdemi egyeztetését, azok vitaanyagi változatától kezdődően a véglegesítésig,
 - a véleményezési jogosultság érvényesítésével: a szakmai, tevékenységi, tulajdonlasi, intézményi, költségvetési, a foglalkoztatási, munkaügyi, képzési-továbbképzési, a bért és a pótlékokat érintő, az élet- és munkakörülményekre,

- a munkavállalók szociális juttatásaira hatással lévő kérdésekben oly módon, hogy
- az MKM által vagy közösen létrehozott bizottságokban, munkacsoportokban, előkészítő fórumokon, értekezleteken vesznek részt, részvételi lehetőséget garantálnak egymásnak, vagy közvetlen, kétoldalú tárgyalásokat folytatnak.
- 2.) Az MKM vállalja az első ponthoz kapcsolódó közérdekű, az érdemi tárgyaláshoz szükséges dokumentumoknak, az egyeztetést legalább 15 nappal megelőző átadását, amennyiben ezt a kormányzati munka határidői lehetővé teszik.
 - 3.) A felek elismerik, hogy az eredményes együttműködés feltétele a tények, adatok kölcsönös ismerete. Az MKM ezért kinyilvánítja készségét arra, hogy – a lehetőségeihez mérten – az információgyűjtési, rendszerezési tevékenységét folyamatosan fejleszti és ennek megfelelően térítésmentesen biztosítja a KKDSZ részére mindazokat az intézményi-tevékenységi, költségvetési finanszírozási, foglalkoztatási és létszám, bér, munkaügyi és statisztikai adatokat, információkat, melyek a tárgyalások eredményes lefolytatásához szükségesek.
 - 4.) A KKDSZ vállalja a 2–3. pontban jelzett, átvett dokumentumoknak egyrészt a titokvédelmi előírások szerinti kezelését, másrészt az érdemi tárgyalásokat lehetővé tevő használatát, s a képviseleti munkában az ahhoz szükséges területi felhatalmazások megszerzését.
 - 5.) A felek kölcsönösen vállalják a közgyűteményi és közművelődési intézményekkel való kapcsolattartásban az egymással történő konzultációt, és – szükség szerint – az érdeküket szolgáló, összehangolt cselekvést.
 - 6.) Az önkormányzatokkal és az egyéb intézményfenntartókkal, mint munkáltatókkal való együttműködésben a megállapodó felek vállalják egymás kölcsönös, előzetes tájékoztatását, a kezdeményezések, a tevékenységek összehangolását. E tekintetben vállalják az érintett szakmai szervezetek bevonását munkájukba.
 - 7.) A felek vállalják arra alkalmas kiadványaikban a publikációs lehetőségek biztosítását egymás számára, továbbá azt, hogy az érdekkörükbe tartozó rendezvényeikre, jelentősebb értekezleteikre, képzéseikre és továbbképzéseikre meghívják a megállapodó felet, biztosítva a tanácskozási jogot részére.
 - 8.) A felek a fenti érdekkörben létrehozott és fenntartott nemzetközi kapcsolataikat összehangolják, az abban rejlő együttműködési lehetőségeit kölcsönösen kihasználják.
 - 9.) Az MKM – a KKDSZ igényeinek ismeretében – feltárja azokat a lehetőségeket és eszközöket, melyek elősegítik az e megállapodással és a hatályos törvényekkel, jogszabályokkal összefüggésben a szakszervezet meghatározott jo-

gainak gyakorlását és vállalja a működési feltételek tekintetében az esélyegyenlőség javítását. A felek mellékletben rögzítik ennek tartalmát, amely – a kölcsönös jóváhagyás után – e megállapodás részét képezi.

II.

- 1.) A felek kölcsönösen kinyilvánítják akaratukat arra vonatkozóan, hogy az e megállapodásban szerzett jogokat jóhiszeműen gyakorolják, kötelezettségeiket teljesítik, esetleges vitáikat tárgyalásos úton rendezik.
- 2.) E megállapodás módosítására mindkét félnek évente egy alkalommal, november hónapban nyílik lehetősége. A módosításhoz a felek egyetértése szükséges, az mindig a következő év első hónapjának első munkanapján lép hatályba.
- 3.) A megállapodás mindkét fél részéről – az e tárgyban folytatott tárgyalásokat követően – felmondható, azonban a felmondás érvényesítésére csak annak írásos közlését követően hat hónappal kerülhet sor.
- 4.) E megállapodást az MKM a Művelődési Közlönyben, a KKDSZ az Érdek és Érték című információs lapjában teszi közzé.
- 5.) Az együttműködési megállapodásban rögzített kötelezettségek teljesítése tekintetében az MKM-et dr. Szabó Zoltán politikai államtitkár képviseli.

Budapest, 1996. február 27-én

Vadász János
a KKDSZ elnöke

dr. Magyar Bálint
művelődési és közoktatási miniszter

Hogyan lássuk világunkat?

II.

Állomány, ellátottság és a kapcsolt fogalmakról elmondható, hogy szinte anynyi jelentésük elemezhető, ahányan használják.

A használat oldaláról az állománynak legalább három rétege van.

Először létezik a tömegesen és periodikusan jelentkező, gyakorta kampányokban mutatkozó igény, amelyet könyvtárainknak ki kell elégítenie. Kötelező olvasmányok az általános és középiskolákban, kötelező irodalom a felsőoktatásban más-más módon ugyan, de többes példányok jelenlétét kívánják meg az iskolai és felsőoktatási könyvtárakban; bár külön politikai-erkölcsi és szakmai-er-

kölcsi meditációt igényelne állást foglalni abban a tekintetben, hogy milyen mértékig és kikre, milyen diákokra és szüleikre lehet áthárítani ennek az irodalomnak a megvásárlását. Az a szakmaetikai meggyőződése, hogy minél kisebb mértékben egyre kevesebbre. Ugyanis a felsőoktatási tandíj fejében biztosítani illik a tanulás minden feltételét, alsóbb iskolafokokozatokon pedig az oktatás „ingyenesség”-e vonja maga után ugyanezt. (Az idézőjelet az ingyenesség kérdéses volta kívánja meg.) Bár jegyezzük meg, hogy alsó- és középfokon maradandóbb a „kötelező” irodalom listája, a felsőoktatásban változékonyabb aszerint, hogy a tanszékek az adott tanévben az évfolyamok számára mit jelölnek kötelezően fogyasztandó olvasmányoknak. Azt is jegyezzük meg, hogy ezeknek az igényeknek kielégítésére alakult könyvtáraknak más feladataik is vannak, mint a tömegigény szolgálata. Bárhogy is van: fájjon ettől a közoktatás és felsőoktatás feje, mert a probléma inkább oktatási, mint könyvtári, ha a kettő egyáltalán elválasztható. Más szóval: a problémát oldja meg az oktatásügy.

Az állomány másik része egyedi olvasói igényeket szolgál, a frekvenciát irodalmat, könyveket, folyóiratokat, más dokumentumokat jelent; lényegében ezekre épül a könyvtári szolgáltatásoknak az a rétege, amely az „eredeti dokumentumok” prezentálásának tucatnyi módozatát hívta életre, ideértve a más gyűjteményektől megszerzett szakirodalmat is. Az utóbbi mértéke, hányada mutatja a könyvtári munka minőségét is. A könyvtárközi szolgáltatásokra éppen ezért vissza kell térnünk.

Az állománynak a használat oldaláról mutatkozó harmadik rétege az ún. (csúnya szó) „inkurrens” állomány, amely a ritkán használt dokumentumokat jelöli; mondjuk azokat nevezzük így, amelyeket öt-tíz évenként vesznek kézbe. Ez az irodalom nem értéktelen! Sőt! Csak ritkán igénylik, mégis ugyanannyiba kerül tárolásuk, mint a frekvenciáltaké. Nem is ez okozná a problémát, hanem az, hogy a könyvtári állomány növekedésével ez az állományrész egyre nyomasztóbb, úgyszólván elnyomja a frekvenciált állományt. A növekedésre Csúry István már 1956-ban kimutatta, hogy az általa vizsgált (nagyobb) könyvtárak tizenvalahány évenként megduplázzák állományukat. (Ő ezt úgy mondta, hogy az állomány majdnem fele az utolsó tíz évből származik.) Épeszű ember nem gondolhatja, hogy ezt a növekedést a könyvtári helyek növelésével követni lehet, miközben egyre nagyobb az inkurrens, azaz a fölöttébb ritkán használt művek részaránya.

De szögezzük le külön igazolás nélkül, hogy nem a nagy állományú könyvtár a jó, hanem az optimális állománnyal rendelkező. Persze, ez a kérdés is megér egy misét.

Nem kell kétségbe esni. A megoldás megszületett már századunk elején, egyébként a Harvard Egyetem ötlete nyomán. Az inkurrenciát külső raktárakba telepítették. Történt ugyanakkor, hogy másik 20-25 könyvtár is hasonló gondokkal küzdött, ők is külső raktárakba telepítették értékes, de ritkán használt dokumentumaikat. Mivel tudtak egymásról, tapasztalták, hogy nagyon sok esetben ugyanazokat a műveket viszik a külső raktárba. Mit tesz az ésszerűség: megállapodtak, hogy a külső raktározás nem megoldás, hiszen csak térben távolabbra helyezi a problémát; elég a kihelyezett példányokból egyet (vagy kettőt) megőrizni mindannyiójuk számára. Lemondtak a tulajdonról, az autonóm kezelésről. A folyamat végiggondolható. Létrejött a mai korszerű könyvtári rendszerek nélkü-

lőzhetetlen intézménye, a tároló könyvtár, amelyik az összes többi gyűjtemény erőforrása. Nincs olvasója, a többi könyvtár használja. Innen csak egy lépés az újabb gondolat. Az a húsz (legyen kétszáz) könyvtár sokszor kerül abba a helyzetbe, hogy meg kell vásárolnia műveket, amelyekről eleve tudja, hogy ritkán fogják kérni. (Vásárlásuk szakmai kényszer, itt szintén nem részletezhető.) Mit tesz e művekben érdekelt 20-25 könyvtár? Mindegyik megveszi? Hát inkább megkéri a tároló könyvtárat, vásárolja meg egyetlen példányban mindannyiuk számára. Ez a korszerű tároló könyvtár; az itt ismertetett fajtaát Sonnevend Péter „raktárkiváltó” (még nem az igazi), kooperatív és aktív tárolónak nevezte.

A Csurgay-bizottság rendszertervében központi fejlesztési célként ugyanilyen okból szerepel egy modern tároló könyvtár. Csírái már léteznek az OSZK-ban. Két évtizedes álom egyébként, első tervezésekor még teljes köteles sort is odagondoltunk. Emlékezzünk arra, hogy három budapesti könyvtár szintén a hetvenes években Törökbálinton a raktárvárosban hozzájutott egy-egy raktári szektorhoz, még most is külön-külön külső raktárként működtetik. Elszalasztott alkalom.

A tároló könyvtárak, az igaziak, számos feladatot tölthetnek be egy könyvtári rendszerben, az állományvédelemben, restaurálásban és más területen. Tucatsznyi feladat hárul rájuk, még a főlétpéldány elosztása is. Két jellemvonásuk azonban a technika és a gyorsaság.

Most ugorjunk egy nagyot.

Bármely országban a könyvtári ellátás nagy problémája az, hogy minden állampolgárt – emberi jogai miatt – ugyanaz illeti meg, de a településszerkezet következtében ezt lehetetlen teljesíteni. Pontosabban: eddig lehetetlen volt teljesíteni. Nem lehet minden lakóhelyre bármely igényt kielégítő könyvtárat telepíteni. Kistélepülésekre még kicsi könyvtár se jut. Így érvényesül automatikusan minden diszkrimináció, amiből csak azért nincs botrány, mert statisztikusan kistélepülésen nem jelentkeznek olyan igények, mint mondjuk egy egyetemi városban; szakmánk kistélepülés közeli képviselője nem is teszi közzé jól felfogott önos érdekből, hogy bármely publikus dokumentumot bárki jogosan kérhet tőle.

A magyarországi jog e tekintetben példamutató. Azt mondja, hogy könyvtári szolgáltatást kell mindenütt biztosítani, ez nem feltétlenül jelent könyvtárfenntartást. Szakmabeliek tudják: jóval többet jelent. Mert kell valaki ott helyben, aki a könyvtárak szolgáltatásait odaszervezi. Ehhez mindenekelőtt kommunikálnia kell azokon a pályákon, amelyeken a szolgáltatások áramolnak. (Egyáltalán: bárhol, bármely könyvtárnak ezt a képességét, ti. a kommunikálhatóságot kell legtöbbre tartania. De ez más kérdés; maradjunk a kistélepülések problémájánál.) Kifejtés nélkül gondolkozzunk az alábbiakon.

1. Könyvtári ellátás addig biztosítható, ameddig az iskolarendszer kiépült. Iskola ugyanis lassan nem létezhet könyvtár nélkül, a helyi önkormányzat viszont nem képes két könyvtárat (iskolást és községit) fenntartani. Szakmai okokból ez az egy könyvtár iskolai székhellyel kell működjön.
2. Az iskolai könyvtár feladatait a tömegesen és periodikusan jelentkező állomány biztosításában, kézikönyvtári állomány létrehozásában, az iskolára és a községre jellemző frekvenciált állomány kialakításában, és a kommunikációs

technika idetelepítésében lehet megszabni. (Az oktatási segédleteket is említeni kell, de ez inkább oktatási kérdés, itt ne érintsük.) A könyvtárközi kapcsolatok ennek révén az összes többi könyvtárral kialakulnak, városi, megyei, egyetemi (főiskolai) könyvtárakkal, a tárolókönyvtárral. Külföldről szerzett irodalmat is szolgáltat igény esetén, ekkor a lelőhely megállapításához is online férhessen hozzá.

3. Az ellátásban segítséget jelent a bibliobusz, ám ennek állománya nem konkrét igényt szolgál, csak választékot bővít. Kiegészítő szerepe van, önmagában nem megoldás. Egyébként nincs a piacon bibliobusz, az importot meg kell fontolni.
Egy-két Patyomkin busz beállításának nincs sok teteje.
4. A szakmának ki kell dolgoznia ennek a „könyvtár”-nak vagy „kommunikáló hely”-nek a modelljeit. A technika nem drága, iskolák előbb-utóbb képesek biztosítani.
5. A könyvtárosképzésben az autonóm könyvtári modelleket fel kell váltania az ellátási rendszer részeként működő könyvtáraknak.
6. Ahol a fenntartó (önkormányzat) ereje többre futja, más modellhez kell igazodnia.

Érdemes eleve országos és biztonságos ellátásban gondolkodni. Két kulcsproblémája: tárolókönyvtár és az ország egészére kiépített végállomások, fogadó „könyvtárak”, vagy ahogy Csurgay Árpád találóan hívta őket: receptorok. A többi, mármint a könyvtárak, mintha léteznének.

-h-r

Az államháztartási reform és a könyvtárak (önkormányzati) finanszírozása

Az államháztartási reform alapvető célja a kulturális szférában is a közvetlen állami tehervállalás csökkentése, pótlólagos források bevonása a kultúra finanszírozásába. Ehhez meg kell határozni, mi is egy-egy alrendszer kívánatos funkciója, ebből mit és mennyit finanszírozzon az állam?

Minden kulturális alrendszer kijelentheti, hogy az általa nyújtott szolgáltatás közhasznú, alkotmányos állampolgári jog (művelődés, oktatás, tájékoztatás és tájékozottság stb.) de mit, mennyit és mikor lehet azok finanszírozásából a költségvetésre, az állampolgárokra, civil szervezetekre áthárítani, netalán piacosítani, melyek azok a kulturális javak, amelyeknek kereslete rugalmas avagy rugalmatlan(?), melyek azok a szolgáltatások, amelyeknek megszűnése vagy korlátozott hozzáférhetősége a társadalom és gazdaság fejlődése szempontjából káros és visszaveti a kedvező társadalmi folyamatokat? Mindezeket és még számos más tényezőt is figyelembe kell venni az államháztartási reform kidolgozása során, nem beszélve annak rövid és hosszú távú hatásairól.

Jelenleg a kultúra döntő többségének finanszírozásában a fejlett piacgazdasági viszonyokat megközelítő rendszert megvalósítani csak kiépült civil szervezetek, megerősödött polgárság és kultúra-támogató adórendszer és szemléletformálás mellett lehetséges.

Intézmény-finanszírozás – feladat-finanszírozás – teljesítmény-finanszírozás

Az állami szerepvállalás, kötelezettség-vállalás meghatározásához a könyvtári intézmény-rendszer feladatának megfogalmazásából, az intézmények közötti munkamegosztásból, a kooperációból lehet és kell kiindulni.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnökségének 1991. évi állásfoglalása szerint:

- 1) „Közvetlen állami költségvetési feladat a nemzeti könyvtár, az országos szakkönyvtárak, a központi könyvtárügyi szolgáltatások, a szakképzés, továbbképzés, a módszertani szervezetek rendeltetésszerű működésének finanszírozása...
- 2) Az állami intézmények keretében működő iskolai, felsőoktatási, kutatóintézeti... könyvtárak finanszírozása a fenntartó intézmények költségvetésében jelentkező közvetett költségvetési feladat az állam számára.
- 3) Közvetlen állami feladat még a közvetett finanszírozású könyvtárak közül azoknak a kiegészítő költségvetési dotálása, amelyek intézményük ellátásán túlmenően nyilvános könyvtári szolgáltatásokra is vállalkoznak az országos rendszer keretében...

valamint

... a tudomány-, gazdaság-, szociál- és művelődéspolitikai szempontjából fontosnak ítélt tájékoztatás és könyvtári szolgáltatások megalapozása és fejlesztése.” (A könyvtár és szakirodalmi tájékoztatásügy finanszírozása. Könyvtáros, 1991. No.9.)

A kulturális intézmények (könyvtárak) eddigi finanszírozási rendszere, az intézmény-finanszírozás többé kevésbé biztosította az intézmények működését, de fejlesztésekre, illetve új típusú szolgáltatások működésének finanszírozására nem, vagy csak kismértékben jutottak költségvetési pénzek.

Új költséghatékony finanszírozási módok és költségvetési technikák bevezetése, az eddigi gyakorlat megszüntetése, megváltoztatása nem 1-2 hónapos feladat. Az adófizetők pénze racionális, hatékony felhasználásának céljából alapvető fontosságúnak ítélem meg az állami feladatok meghatározásán kívül a feladatok ellátását, az intézmények teljesítményét ellenőrző információs rendszer kidolgozását.

Jóllehet a kulturális szféra hatékonysága, teljesítménye elsősorban nem számmal jellemezhető, de bizonyos tevékenységeket lehet számszerűsíteni, mint pl. a szolgáltatásokkal ellátandók köre, potenciális felhasználók, beiratkozott ol-

vasók, könyvtárlátogatók, kölcsönzések (másolat-készítés), szakmai tájékoztatás, információ-szolgáltatások, helyben-olvasás, könyvtárközi kölcsönzés, felhasználóképzés, szakmai rendezvények stb. száma, vagy napi, heti, évi nyitvartartási idő, olvasói férőhelyek száma. A kulturális, közte a könyvtári szféra „teljesítményét” igazoló bemutató megbízható statisztikai információs rendszer még kimunkálásra vár.

„A feladatfinanszírozás bevezetésének komoly és nehezen teljesíthető feltételei vannak. Az első egy korrekt, áttekinthető, a feladatokat és ellátásukat részleteiben, az intézményeken belül is nyomon követhető információs rendszer.” (László Csaba: Tépett vitorlák. Az államháztartásról közgazdasági és jogi szempontból. Bp., Aula. 1994.)

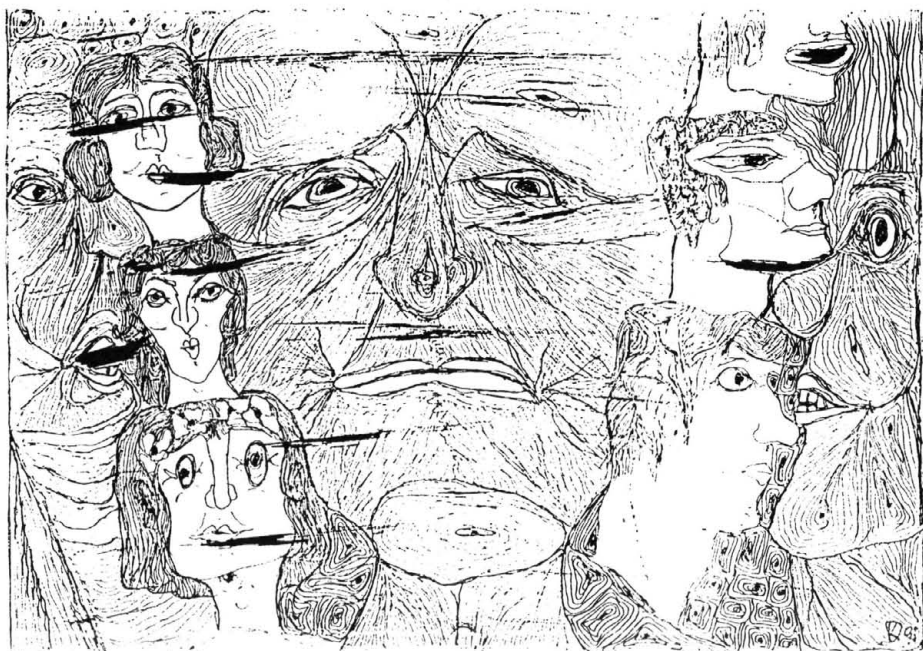
Az államháztartási reform kultúrára vonatkozó tézise intézmény-fenntartást tart célszerűnek továbbra is a nemzeti kulturális intézmények működtetésében (országos múzeumok, könyvtárak, levéltárak). Mely intézmények tekinthetők országosnak, nemzetinek? Pl. a még hatályban levő könyvtári törvény és végrehajtási utasítása 120 országos feladatkörű könyvtárat tart nyilván, amelyek különböző főhatósághoz, fenntartóhoz tartoznak. Nyilvánvaló, hogy

- 120 országos feladatkörű könyvtárat az állami költségvetés nem finanszírozhat közvetlenül,
- az intézmény-rendszert, az intézmények funkcióit ellátandó feladatokat újra kell fogalmazni,
- a kulturális intézmények alapító okiratában, SZMSZ-ében fel kell tüntetni az alaptevékenységeket, az országos feladatokat és ezek ellátásának garanciáit.

Az országos könyvtári és szakirodalmi információs rendszer (hálózat) stratégiailag fontos területeit és annak intézményi hátterét ki kell választani, feladataikat meg kell határozni. Szakmai döntéseket kell hozni, milyen országos intézmények maradjanak fenn különállóan szolgáltatásaikkal, milyen intézménytípusok szolgáltató tevékenysége integrálódjék.

A könyvtári szolgáltatások állami, önkormányzati támogatása, finanszírozása ugyanakkor piacot jelent pl. a könyvkiadásnak, nyomdaiparnak, munkát az íróknak, tehát az ún. meritórius javak szubvencionálása nem kidobott pénz és a kulturális intézményrendszer nem is feneketlen kút. A kultúra és a gazdaság egymásra hatásának, illetve e hatás áttételeződésének számos megnyilvánulása van és kölcsönösen hasznára is lehetnek egymásnak. Pl. a könyvtárak közhasznú információk gyűjtésével, közvetítésével, ún. üzleti információs szolgáltatások szervezésével támogathatják a kisvállalkozások tevékenységét. A Vállalkozásfejlesztési Alapítványok, egyéb alapok, szervezetek, kamarák információs tevékenysége és a könyvtárak információ-szolgáltatása között szorosabb együttműködést kellene létesíteni. A szolgáltató tevékenység ellentételezéseként hozzájárulhatnának ezen szervezetek a könyvtári gyűjtemények gyarapításához, ami ugyancsak a vállalkozók és szervezeteik érdeklődését, igényeit szolgálja.

Az új elektronikus információ-szolgáltatások bevezetése, használatuk megtanítása és ezáltal azok igénylése és megkedvelése potenciális bevétel-növekedést eredményezhet. Nyilvánvaló, ha a könyvtáron keresztül elérhető információt a „társadalom szereplői” jól tudják használni, akkor azt rendszeresen igénylik és

hajlandók is fizetni érte. Ez azonban költséges befektetéseket tesz szükségessé azt megelőzően, hogy jövedelmezne.

A könyvtári bevételek növelése érdekében a fenntartóknak javasolni lehet a különböző szolgáltatások után díjak bevezetését, de ez az alábbiak függvénye:

- a) a még érvényben levő könyvtári törvényerejű rendelet felülvizsgálata a könyvtári intézményrendszer szolgáltatásai és azok ingyenessége tekintetében,
- b) meg kell határozni, mi az egyes intézmények alapfeladata és azt ki, kik finanszírozzák, milyen mértékig (fenntartó, fogyasztó stb.),
- c) a könyvtári információ-szolgáltatások utáni bevételek növekedésének ösztönzése, kedvező adójogszabályok meghozatala, a bevételek könyvtár- és információ-szolgáltatás fejlesztésébe történő visszaforgatása lehetőségének biztosítása.

A „kultúra pénze, a pénz kultúrája” c. konferencián 1995-ben Stark Antal előadásában vázolta a kultúra-finanszírozás helyzetét és jövőjét. E szerint a kultúrára fordított közvetlen állami ráfordítások 1993 óta stagnálnak, az önkormányzati kulturális ráfordítások pedig évek óta változatlanok tekinthetők. Stark professzor véleménye szerint az állami támogatást azokra a kulturális területekre kell koncentrálni, amelyek nem képesek vállalkozásban működni.

Az önkormányzati törvény szerint kötelező feladatot és hatáskört csak az Országgyűlés állapíthat meg az önkormányzatok számára. Az önkormányzatok

önállóan határozzák meg a gazdasági programot, a költségvetést, a feladat-ellátás mértékét és színvonalát.

Az önkormányzatok gazdálkodásának forrása: a központi költségvetés és az önkormányzatok saját vagyona és bevétele. A bevételeknek a feladat-ellátást kell szolgálni, de az önként vállalt feladat nem mehet a kötelező feladatok ellátásának rovására, tehát a saját bevétel is a kötelező feladatot kell elsődlegesen szolgálja. Az ellátás mértéke és színvonala, minimum szintje a közművelődési területen szabályozatlan.

Az államháztartási reform során az önkormányzati kötelező feladatok meghatározása alapvető. (Az Országgyűlés az önkormányzati feladatok rangsorolásába érdemben nem tud beleszólni.) Ágazati törvények szükségesek a kötelező feladatok rögzítésére és az ellátás színvonalának emelését is kötelezően kellene előírni. A költségvetési finanszírozást csak abban az esetben kell és lehet biztosítani, amennyiben a kulturális ellátó intézmény bizonyos szakmai minimumokat teljesít, pl. könyvtárak esetében

- önálló helyiség, meghatározott dokumentum szám, könyvtáros alkalmazása és ingyenes alapszolgáltatás nyújtása.

Az önkormányzati közművelődési (megyei, városi, községi) iskolai könyvtárak tevékenységét célszerű összehangolni, pl. egy községnek legyen-e külön önkormányzati és külön iskolai (netalán civil szervezeti, ÁFÉSZ stb.) könyvtára, avagy az erőforrások koncentrálásával, jól működő, egész évben üzemelő iskolai könyvtárral minőségi könyvtári ellátást lehet biztosítani a helyi lakosságnak. (Pl. távközlés fejlődésével az iskolai könyvtár PC-jén is elérhető az elektronikus könyvtárhálózat információi és ennek használatához szakképzett iskolai könyvtáros-tanár nyújt segítséget.) Ugyancsak megfontolás tárgyává lehet tenni a megyei és városi könyvtárak funkcióinak összehangolását.

Az állami, önkormányzati finanszírozású könyvtárak bevételeiket nem tudják oly mértékben növelni, hogy az működésük feltételeit nagyobb arányban biztosítaná. A folyamatos finanszírozással a feladattal arányos működtetés elfogadható szintjét kell biztosítani az állami, önkormányzati költségvetésben, a szolgáltatások minőségének javítását pályázati rendszerben (hazai alapok, alapítványok), esetleg nemzetközi projekteken való részvétellel lehetne biztosítani, úgy, hogy ezen új szolgáltatások működésének költségét folyamatosan az állami (önkormányzati) költségvetés viseli.

Huszár Ernőné dr.

(A KIK városi könyvtári tagozati ülésen, 1996. február 14-én elhangzott előadás rövidített változata.)

K Ö Z L E M É N Y

A Könyvtári és Informatikai Kamara megjelentette a
**Stratégiai tervezés
Marketing
TQM**

című - magyar-angol nyelvű - kiadványt.

Az A/5 formátumú kiadvány az 1994. október 10-14. között Lakitelken megrendezett szeminárium előadásait és fóliáit tartalmazza.

Ára:

a Könyvtári és Informatikai Kamara tagjai számára 1 kötet 500.- forint, minden további kötet ára 950.- forint.

*

Nem kamarai tagoknak 950.- forint. (az ár 12 % áfa-t tartalmaz).

Megrendeléseket a Kamara titkárságára (1054 Budapest, Hold u. 6.) lehet feladni (fax: 331-13-98).

M E G R E N D E L Ő L A P

Megrendeljük a

**Stratégiai tervezés
Marketing
TQM**

című kiadványt példányban, összegben.

A megrendelő neve:

Címe:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét az szállítást követő számla kézhezvétele után 8 napon belül a Könyvtári és Informatikai Kamarának a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámra átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

Referenzs kérdések a Bródy Sándor Könyvtár Olvasószolgálata felnőtt részlegéhez (5 hónap alatt)

Ahhoz, hogy munkánkat – a tájékoztatást – lelkiismeretesen, alaposan tudjuk végezni, elengedhetetlen, hogy némi könyvtárhasználói vizsgáldást végezzünk.

Már a nyolcvanas évek elején feltűnt az irodalomban a meghatározás: használatkutatás; de viszonylag újkeletű fogalomként említi az akkori magyar nyelvű szakirodalom is.

Akkoriban az indikálta a vizsgáldást, hogy felmerült a könyvek másféle elrendezésének gondolata, azaz az érdeklődési területek szerinti csoportosítás.

A Bródy Sándor Könyvtárban történt vizsgáldás indítéka egészen más volt: egy, a fenntartó előtt történő beszámolóra gyűjtöttük össze a kérdéseket.

Az intézményvezető érzékeltetni akarta az önkormányzati tisztségviselőkkel, hogy valójában milyen sokrétű kérdésekkel szembesül a tájékoztató könyvtáros munkája során. Az, hogy a szakmán kívüliek is megtudják azt, hogy tevékenységünk nem szorítkozik a kért mű kölcsönzésére, helyben olvasás esetén pedig az érdeklődő kezébe adására.

Az így összegyűlt kérdéseket kár lett volna veszni hagyni, mert következtetéseket vonhatunk le magunknak – összevetve korábbi felmérésekkel – is. Hogyan tükrözik a társadalom (és a környezet ebből adódó) változását; a könyvpiac, a kiadványok tartalmának, jellegének változásait – s a könyvtárakkal szemben támasztott igények változását?

Meglévő állományunk birtokában képesek vagyunk-e válaszolni a feltett kérdésekre, avagy a gyarapítás során kell-e módosítani szemléletünkön, természetesen nem hagyva figyelmen kívül a könyvtárközi kapcsolatok kihasználását sem.

(Követendő példának tekintjük a dr. Nagy Attila és munkatársai által folyamatosan végzett kutatásokat, melyekhez magunk is szolgáltatunk adatokat, legutóbb az éppen aktuális 1995. novemberi felméréshez.)

Hogy mit is tekintünk a tájékoztató munkán belül referenzs szolgáltatásnak, ebben a szakirodalom nem foglal egyenesen állást. Mi dr. Horváth Tibor megállapítását alkalmazzuk, miszerint a kérdező nem ismeri a megoldást, a könyvtáros vagy ismeri, vagy nem, de ez utóbbi esetben meg tudja keresni a választ.

A tájékoztató tevékenységnek ezúttal csak az egyik oldalával – a kérdésekkel – foglalkozunk. Módszerünk egyszerű volt. A tájékoztató könyvtáros által kitöltött kérdőívet használtuk, melyen a

- kérdésfelvétel *időpontját*,
- magát az *olvasói kérdést*,
- a megjegyzés rovatban a kérdező *foglalkozási réteghelyzetét* rögzítettük.

- Azt figyeltük, hogy tanuló-e, s ha igen
- általános iskolás,
 - középiskolás,
 - főiskolai vagy egyetemi hallgató-e.

A már tanulmányaikat befejezett felnőtt olvasók esetében csupán arra szorítottunk, hogy dolgozó illetve jelenleg munkanélküli.

Ezen túl jelöltük, hogy az olvasó mihez használja fel a szerzett információt

- iskolai órai munkájához
- kiselőadást ír szemináriumra
- tudományos jellegű munkát készít (szakdolgozathoz illetve felnőtt esetében magasabb szintű önképzéshez)
- avagy közhasznú ismereteit óhajtja gyarapítani,
- s végül a hobby tevékenység, vetélkedőre való felkészülés céljából feltett kérdéscsoportot differenciáltuk.

Öt hónap 1308 referenz kérdését használtuk fel. Reméljük, hogy ez a szám reálisan tükrözi a tájékoztatás sokirányúságát. A könyvtári szakirodalom idevonatkozó vizsgálatai szerint legalább 400-500 tájékoztató kérdés kell ahhoz, hogy helytálló következtetéseket lehessen levonni, illetve ennek alátámasztására megfelelő nagyságú minta álljon rendelkezésre. Kiértékelést a csoportosított kérdések alapján végezhetünk.

Ennek szempontjával az ETO-t vettük alapul. Bontást végeztünk, s a tíz főosztályon belül – figyelembe véve a kérdések gyakoriságát – tizenöt csoportot alkotunk. A csoportalkotás nem önkényes volt, hanem a kérdések tartalma indokolta, mert mint a táblázatok tükrözik, szükséges volt a mélyebb betekintés szempontjából. (Néha egy-egy főosztályba szinte alig volt bejegyezni való.)

A feldolgozás módjaként a csoportosítást alkalmaztuk. A vizsgálat nem statisztikai, de mégis hozzásegíthet az összefüggések megismeréséhez és megértéséhez. Igaz, hogy a szubjektivitás nem – vagy csak nagyon ritkán – kerülhető el, de a nagyszámú referenzs kérdés remélhetőleg objektív következtetések levonására nyújthat lehetőséget. Ez annál inkább remélhető, mert a kérdéseket az ETO alapján csoportosítottuk.

1. számú táblázat

ETO	kiselőadás	órai felkészülés	tudományos munka	közhasznú	hobby, vetélkedő
0	14	5	19	–	6
100	23	7	2	–	4
200	6	10	1	–	2
300	52	32	41	23	24
500	22	24	10	–	2
600	11	8	13	1	31
700	32	35	24	3	43
800–810	45	125	53	26	119
820–893	13	36	3	–	5
894	19	119	7	1	7
908	12	3	20	4	10
910–919	4	6	2	–	11
920–929	19	11	8	–	12
930–943	9	12	4	–	–
943.9	9	15	5	2	2
944–980	9	5	1	–	5
Összesen	299	453	213	60	283

Talán Eger iskolaváros voltából adódóan a legnagyobb számú csoportot az órára való felkészülés képezte (453).

Ezt követte a kiselőadásra történt adatgyűjtés (299), majd a hobbyhoz, vetélkedőre keresett válaszok (283) előzik meg a tudományos munkához felhasznált tájékoztatást (213), s utolsó helyen állnak a közhasznú jellegű kérdések (60).

E két utóbbi kevesebb számát egyrészt közművelődési könyvtári gyűjteményünk, az elérhető könyvtárközi kölcsönzés igénybevétele, valamint közigazga-

tási és jogi szakrészlegünk az utca túloldalán (tehát nagyon közel) lévő épületben való működése indokolja (hiszen ott a közhasznú kérdések nagyrészét kitevő jogi jellegű információkhoz alaposabb tájékoztatási háttér biztosított).

2. számú táblázat

ETO	főiskolás, egyetemi hallgató	szakmunkásképzős, középiskolás	általános iskolás	felölt (dolgozó, munkanélküli)
0	38	4	1	1
100	32	3	–	1
200	7	8	3	1
300	135	14	3	16
500	21	34	1	2
600	48	16	–	5
700	92	35	1	10
800–810	219	123	2	21
820–893	25	33	–	–
894	28	123	–	2
908	32	15	–	2
910–919	14	9	–	–
920–929	22	26	1	1
930–943	11	13	–	1
943.9	16	15	1	1
944–980	15	5	–	–
Összesen	755	476	13	64

Referenz kérdéssel legtöbben a főiskolai hallgatók éltek. Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola és a Hittudományi Főiskola hallgatói folyamatosan (hétközben és hétvégi könyvtárlátogatásaik alkalmával), s az egri állandó lakhelyű, de más felsőoktatási intézmények hallgatói pedig hétvégén vették igénybe szolgáltatásainkat.

(Speciális kérdésfeltevőket képeztek a családtagok, akik máshol tanuló hozzátartozóik kérdéseit tolmácsolták. Ebben az esetben nagyon körültekintően kellett eljárniuk, hiszen ők csak továbbítottak egy kérdést, annak mélységébe igazán nem láttak bele. Ilyenkor nagy óvatossággal kellett az adandó választ, annak helyettesítő, illetve kiegészítő voltát mérlegelni. Például más szerző ugyanilyen témájú, című műve megfelelő-e stb.?)

A vizsgált minta összetétele (főiskolai, egyetemi hallgató, szakmunkásképzős, középiskolás, általános iskolás, illetve felölt) is indokolja a kérdések ilyen arányait.

A kérdezők legtöbbször a felsőoktatásban tanulók köréből kerültek ki (755), őket a középfokú képzésben résztvevők követik (476), a felnőttek (64), s végül (13) általános iskolás. (Ők nyilvánvalóan a gyermekkönyvtárat keresték fel, s csak a leginkább tudásvágytól fűtött gyerekek jöttek a felnőtt részlegbe.)

Ezek a mutatók azt a következtetést engedik levonni, hogy eklatánsan kimutatható a könyvtártípus feladata, s a feladat teljesítése, vagyis:

- a művelődéshez
- a tanuláshoz
- szakmai és gyakorlati
- közhasznú tájékozódáshoz nyújtott válaszok.

(Nem térünk itt most ki az igényes szórakoztató irodalom, vagy akár a lektúr szerepére, hiszen a referenzs kérdések nem erre irányultak.)

Ugyanakkor megszívlelendő következtetéseket vonhattunk le a saját magunknak szánt megjegyzésekből – főleg az állomány összetételére vonatkozóan. Bár ez már az intézmény gyarapítási szempontjaiban lehet tanácsadó jellegű, konk-lúzióként az analitikus katalógus frissítését láttuk célszerűnek.

Vizsgálódásunkat illusztráló ETO táblázat osztályain belül kitűnt, hogy általános irodalomtudományi, irodalomtörténeti kérdés volt a legtöbb, emellett a magyar irodalmi alkotások elemzése volt a leggyakoribb feladat. Azóta – mivel már CD-ROM-on is kereshető ez a terület – feltehető, hogy naprakészebb, újabb tanulmányokra támaszkodó tájékoztatással tudunk szolgálni.

Alaposabb elmélyülésre alkalmat adó – kereső elemzésre is adott a lehetőség, ám az ilyen jellegű vizsgálódásban kevésbé járatos könyvtáros ennyivel bocsátja útjára szerény munkáját, remélve, hogy a mindennapi tevékenység során hasznosíthatja annak leszűrt tapasztalatait.

Balogh Anikó

Felhasználói szemmel az Új Könyvekről

Bár első száma 1964 októberében jelent meg, a folyóirat munkája nem előzmény nélküli, hiszen a KMK és az ÁKV Könyvtárellátó Osztálya 1959 óta folytatott már könyvajánló tevékenységet. Összeállítói azonban így vélekedtek: „... egyre sürgetőbbé vált, hogy a rendelőjegyzéken szereplő minősítő betűjeleket szövegesen is indokoljuk, s ezzel a könyvtárak beszerzését, olvasószolgálatát, irodalompropagandáját egyaránt hatékonyabban segítsük.”¹ Néhány hónapig a két kiadvány párhuzamosan jelent meg, 1965 januárjától azonban az annotált tájékoztatójegyzék megszűnt és szerepét az Új Könyvek vette át. A könyvtárosi forgalomba kerülő, illetve a könyvtári, később a múzeumi, a statisztikai és egyéb dokumentumokat is regisztráló lapot kéthetenként adta ki az ÁKV Könyvtárellátó Osztálya, mely alcíme szerint a közművelődési könyvtárak állománygyarapítási tanácsadója. Ebben az időszakban a propagandaszerep annyira hangsúlyos

volt, hogy a folyóirat szerkezetét is e funkciónak rendelték alá. Minden számot három részre osztottak: először a törzsállományba sorolt műveket adtak közre, ezt követték a „beszerzésre javasolt” kiadványok, majd a forgalomba nem került egyéb dokumentumok. Érdekes módon a könyvtárosok körében már akkor vitát váltott ki ez a fajta csoportosítás. A választást Ónody Miklós, az Új Könyvek első szerkesztője a következőképpen indokolta: „... jelenlegi szerkezetével elsősorban a legkisebb, de számban legnagyobb könyvtárainknak, a községi könyvtáraknak akarunk segítséget nyújtani. A törzsanyag kiemelése, előrehozása megkíméli ezek könyvtárosait az összes ismertetés átnézésétől. Ugyanakkor hangsúlyozottan felhívja a figyelmüket azokra a művekre, melyeket feltétlenül meg kell vásárolniuk.”² 1969-ben Iszlai Zoltán, az akkori felelős szerkesztő már érzékeltette a szakmának jobban megfelelő rendszerre való áttérés fontosságát. A szerkezeti változtatásra 1970 januárjától került sor: a hármastagolás helyett a szakkönyveket a raktári szakcsoportok rendjében, majd a szépirodalmat betűrendbe sorolva közölték. Ez azonban nem jelentette a könyvajánló szerep teljes feladását: „Azok számára, akik mindenekelőtt a könyvtári törzsanyagot kívánják megismerni, a betűrendes index előtt található Törzsanyagmutató ad segítséget.” Lényeges módosításnak számított az is, hogy a szerzőkkel, a műveikkel, valamint a vonatkozó irodalommal kapcsolatos tudnivalókat rövid információként az ismertetések után közreadták.

A változó szerkesztési elvek mellett változó volt a folyóiratok skáláján betöltött helyének, szerepének megítélése is. Annak ellenére, hogy a könyvtárosok lapja az új könyvtermés valamennyi szakterületét igyekezett figyelemmel kísérni, mégis általában az irodalmi és napilapok kritikai rovataival hasonlítottak össze. Ezek részben a számszerű adatokra, részben pedig a recenziók tartalmára vonatkoztak. A mennyiségi mutatók értelemszerűen mindig az Új Könyvek javára billentették a mérleget: „Évente átlag 2100 könyvről közöl pontos és fontos adatokat... Tehát majdnem kétszeresét annak, amihez a folyóiratok és napilapok recenziós rovataiban az érdeklődő olvasó hozzájuthat... ..hiteles adatok szerint a hazánkban megjelenő szépirodalmi művek 25-30 százalékáról, a nem szépirodalmi műveknek pedig a 42 százalékáról sem a folyóiratokban, sem a napilapokban nem jelenik meg kritika vagy részletesebb ismertetés.”⁴ Bóday Pál szerint egyenesen fölöslegessé vált ezáltal „négy központi napilap és legalább nyolc fontos folyóirat”⁵ kritikai rovatának elolvasása. Fodor András két cikkében is foglalkozott ilyen jellegű elemzéssel: 1966-ban⁶ 130, 1970-ben⁷ 50 könyvismertetést hasonlított össze irodalomkritikusok írásaival. Tanulmányaiban arra a következtetésre jutott, hogy az Új Könyvek recenziói többségükben tárgyilagosak, pontosak voltak, véleményük – néhány kivételtől eltekintve – megegyezett az országosan elismert szaktekintélyek álláspontjával. Látványos eltérés esetén a szerkesztőség utólag korrigált, s a következő kiadás ismertetésekor már a hivatalos irodalomkritika szellemében fogalmazta meg írását.

Az Új Könyvek recenzióiról festett kép azonban biztosan módosulna, ha a korabeli irodalompolitika hatásától mentesen, már több mint 20 év távlatából elemeznénk, értékelnénk tartalmukat.

A 70-es években nem történt nagyobb horderejű változás a folyóirat szerkezetében. Jól megfigyelhető azonban az a törekvés, hogy a dokumentumok minél

szélesebb köréről adjon tájékoztatást a könyvtárak számára, és biztosítsa a könyvpiac kínálatának lehető legteljesebb megismerését.

1981 második negyedévtől a tájékoztatójegyzék áttért az új szabvány szerinti bibliográfiai leírások közlésére. Az addig kötött formában megjelenő számokat az év elején felváltották a rugalmasabban kezelhető, de jóval magasabb költségen előállítható szabadlapok. Ezzel a módszerrel lehetővé vált, hogy a kiadóktól már a nyomtatásra elfogadott lenyomatok alapján anyagot kapjanak, a megrendelő-jegyzéket pedig rövidebb idő alatt eljuttassák az intézményekbe.

A szigorodó gazdasági helyzet miatt a szerkesztők 1988-tól kénytelenek voltak visszatérni a régi füzetes formához. Ez egyben a korábbi szerkesztési gyakorlat felelevenítését is jelentette: az egyes számok elején az ismeretterjesztő és szakirodalom állt szakrendben, ezt követte a szépirodalom szerzői, illetve cím szerinti betűrendben. Az 1986 óta rendszeresen közreadott Tárgyszómutató azonban továbbra is megjelent. (Az Új Könyvek először 1967-ben közölt tárgyszavakat. A hagyományos és az elméleti alapok hiányából adódó következetlenségeket, bizonytalanságokat az 1965–1969 közötti időszakot feldolgozó tárgyszómutató⁸ volt hivatva kijavítani. A tárgyszavak további bővülése újabb változásokat idézett elő az addig kialakított struktúrában és módosultak a tárgyszavazással, a tárgyszójegyzékkel kapcsolatos követelmények is. Ezért a szakma szükségesnek látta az 1965–1976⁹ közötti anyag újrafeldolgozását.)

Rendszeres előrendelési lehetőséget 1989-től biztosított a Könyvtárellátó a nagyobb könyvtárak számára. Több kísérletet követően, önálló vállalattá alakulása után már üzleti szempontokat is erőteljesebben mérlegelve két fejezetet ál-

lított össze a megjelent, illetve a megjelenés alatt álló művekből. A korábbi gyakorlattól (90-es évfolyam II. fejezetei, Könyvelőzetes) eltért: a könyv nyomdából való kikerülése után nem ismételte meg leírásukat és a recenziókat, tehát megvételük jelzése is csak egyszer volt lehetséges. A könyvpiac kínálatához alkalmazkodva nem korlátozta az egy-egy füzetben regisztrált címek számát (tovább bővítette a terjedelmet, hogy a Szakkönyvújdonságok című ajánlójegyzék műveit is az Új Könyvek ismertette), ezért a hatjegyű azonosító számot hétre emelték.

Az 1994-es dátum csak azért emlékeztet a könyvtárosok számára, mert a napjainkban is használatos rendszer nagyjából akkor alakult ki, hanem azért is, mert olyan horderejű változások történtek az Új Könyvek szerkesztésében, amelyek alapvetően megváltoztatták az addigi gyakorlatot. A Könyvtárellátó Vállalat kereskedelmi szempontokra hivatkozva a továbbiakban nem vállalta a szabványos bibliográfiai leírások közzését. Ez azt jelenti, hogy a dokumentumok azonosítását hiányos adatok alapján kell elvégezni. A bizonytalanságot tovább növeli, hogy a szabványos leírás mellett hiányzik a legfontosabb azonosító adatcsoport, az ISBN szám is.

A Könyvtárellátó alapszolgáltatásként a megrendelt dokumentum minden példányához biztosít 2 db kölcsönzőkártyát, valamint 2 db katalóguskartont a szép-, 4 db-ot a szakirodalomhoz. Ha ennél több lapra van szükség, azt a könyvtáraknak külön meg kell vásárolniuk – pontos meghatározásuk azonban a teljes bibliográfiai leírás ismerete nélkül csak véletlen találat lehet. A szombathelyi Berzsényi Dániel Megyei Könyvtárban elemeztük az Új Könyvek 1995/12-es számát (a választást a szokásosnál több, 291 cím regisztrálása indokolta). Minden tételénél lejegyeztük a rendelt és a felhasznált cédulamennyiség közötti különbséget. Összesen 453 lap volt fölösleges és 128 db hiányzott. Az eltérés okainak elemzése összetett problémára utal. A tévedés egyik forrása, hogy a szak- illetve szépirodalomként feltüntetett művek nem biztos, hogy a megjelenés után is az előzetesen megjelölt kategóriában maradnak: a változás irányától függően adódhat hiány vagy többlet. Hibaforrás lehet az is, ha a könyv tartalmának, előzményének, folytatásának feltárása a tényleges bibliográfiai leírásból már hiányzik, ha a sorozati címként feltüntetett adatcsoport alcím lesz. Minél nagyobb példányszámban rendel meg a könyvtár egy művet, annál nagyobb a valószínűsége, hogy az alapszolgáltatásként biztosított katalóguscédula fölöslegesen sok lesz. Az elfogadható mértéket túllépő nyomdai hiba (üres lapok vagy kizárólag kölcsönzőkártyák küldése, az alsó-felső sorok lemaradása, a szövegben fehéren maradt kis körlapok stb.) miatt 52 db-ot, a helyszükével nem magyarázható, több lapra nyomtatott bibliográfiai leírások egy oldalra történő másolása (pl. 9512010, 9512111, 9512156) miatt pedig 60 db-ot dobtunk el.

75 db másolatot azért kellett készítenünk, mert a rendelt mennyiségnél kevesebbet küldtek.

A Könyvtárellátó egy katalóguscédulát 2,50 Ft-ért adott. Ha ugyanilyen, nyilván kedvezményes árat számolunk a helyben készített másolatokért is, akkor a 12-es Új Könyveken az együttes veszteség 1452,50 Ft. Mennyi lehet ez országos szinten egy év alatt?

A szerkesztőség az 1994. 1. számban jelezte, hogy az MNB Könyvek Bibliográfiája műhelyében megállapított szakszámok közkönyvtári gyakorlathoz való igazítása elmarad; ezt a munkát ezentúl az „alkalmazó könyvtáraknak” kell el-

végezniük. (A helyi szokásoknak megfelelő kisebb-nagyobb átalakításuk korábban is gyakorlat volt.) Dilemmát talán csak az jelent, hogy az az eltérés, ami a különböző könyvtárak és az MNB gyakorlata között adódik, mikor jelenti az egységesítés hiányát, mikor jelenti valamelyik fél tévedését. Mikszáth Kálmán: *A fekete város* (9511199) című könyve a közölt számszám szerint meséskönyv (894.511-34 Mikszáth); a *Kapufa a Parnasszuson* (9422177) az alcíme szerint antológia, a számszám [894.511-821(082)] egy szerző műveinek válogatására utal; Péterfy Gergely: *Félelem az egértől* (9425212) című kötete elbeszéléseket tartalmaz, amit megjegyzésként is feltüntettek, a számszám (894.511-31) a regények körébe sorolja; Petrőci Bálint: *A vágy ördöge* (9422185) című regényét viszont verseskötetként tüntetik fel [894.511-14(437)]. Miért került a szépirodalomba az Irodalomtörténeti kismonográfiák sorozatban kiadott Pomogáts Béla: *A romániai magyar irodalom* (9417053) című könyve, a Szegeden 1994. november 10–11. között rendezett konferencia anyagát Fanni hagyományai (9510075) címmel egybegyűjtött kötet, Parkinson Munkahelyi kalauz-a (9415147) a 65.013 és a 658.011.1 számszámok ellenére, Lánicz Irén: *Szó, szöveg, jelentés* (9415087) című munkája, mely alcíme szerint szövegtani és stilisztikai elemzéseket tartalmaz – számszámjai: 894.511.08(081): 809.451.1-73(081) – és az 59-es számszámmal ellátott Boukobza – Moulinier: *Állatok* (9510049) című gyermekkönyve? Miért nem szépirodalom O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások 5. kiadása* (9425208), ha az előző négy az volt, valamint Márai Sándor 1976-tól 1983-ig terjedő időszakot magába foglaló naplója (9426207), ha a korábbi éveket feldolgozó két kötetet oda sorolták?

A raktári szakjelek megállapításánál további következtetlenségeket fedezhetünk fel: Sebestyén Kálmán: *Erdély református népoktatása 1780–1848* (9510038) című könyve a 373-as raktári szakjelet kapta, holott ez csak a 373.5-ös számszámból adható, Jánossy Ilona: *Mikor mondjunk nemet, és hogyan? avagy Út az önbecsüléshez* című könyvének 2. kiadása (9416008) a 613.865-ös cikkszám ellenére a 150-es szakba került, a Magyarország története 1918–1990 (9511141) című egyetemi tankönyv és a Nemzeti és társadalmi átalakulás a XIX. században Magyarországon (9511145) a 943-as, Bernáth Zsigmond: *Istenekhez szól a harang* (9415100) a 908.540(0:82-992)-es számszámból a 910-es, Aniszi Kálmán: *Forgószelemben* (9415108) a 894.511-92(498)-as számszám ellenére a 810-es, Carl Sagan: *Az Éden sárkányai* (9504006) a 150-es (számszámjai: 575.8.024 és 612.821.3), Kacsvinszky József: *Kelet világossága 2. kötete* (9513014) a 270-es (számszám: 294.527), Kállai Gábor: *Megnyitások könyve* (9508066) a 794.1-es számszám ellenére a 742-es, Michael Sinclair Stewart: *Daltestvérek* (9416013) című kötete a 316.347(=914.99)(439)-es számszámból a 308-as és Anselm: *Miért lett Isten emberré?* (9415003) című tanulmánya pedig a nem létező 230-as raktári jelzetet kapta.

Tovább bővíti a javítanivalókat a Cutter-számok gyakori eltévesztése (pl. 9409150, 9409151, 9414127, 9426153, 9504111, 9510122, 9511186, 9511214, 9511217, 9512278). A hivatkozások pontatlansága, hiányossága körülményesebbé, időigényesebbé teszi a könyvek azonosítását. Hosszas nyomozás eredményeként tudhatjuk meg, hogy a Magyar Újságírók Szövetségének évkönyve, 1995 (9507004) előzményét *A magyar újságírók évkönyve* címmel adták ki, hogy a Büntető törvénykönyv, büntetőeljárás (9518011) előzményének címében a Büntető-

törvénykönyv egy szóként szerepel. Fábíán Imre: Jelek Várad felett (9526124) című könyve a szerzőnek nem az első Új Könyvekben közölt műve, az 1994/2-es számban az Angyalok csókja megjelenésekor olvashattunk már róla. A magyar nemzet története (9526110) 4. kötete a megadottól eltérően nem található a 9524160-as tételszám alatt, Courths–Mahler: Különös testamentum (9526121) című regényének ismertetésekor pedig nyilvánvalóan tévedés a 9527165-ös tétel-számra való hivatkozás, hiszen akkor ez a füzet még meg sem jelent.

Bár tudjuk, hogy az egy-egy tételszám alatt közölt információ különböző mű-helyek munkájának eredményeként áll össze, mégis mulatságos, ha például az ismertetés szövege és a bibliográfiai leírás nincs összhangban egymással. A szek-szárdi Babits Kiadó 1995-ben megjelentette Móricz Zsigmond Erdély-trilógiája első kötetét (9513123). A borítón feltüntetett három művel ellentétben a könyv csak egy és felet tartalmaz: a Tündérkertet és A nagy fejedelem felét. A „félre-vezető kiadói gyakorlat”-ot a recenzió frójának megállapítása ellenére követi a bibliográfiai leírás. Gyanút legfeljebb a három regénycím után, második lépcső-ben jelzett „1.” szám kelt – a könyv kézbevétele után bizonyossá válik, hogy új, a könyv tartalmát tükröző leírás elkészítése szükséges.

A Szerkesztőség 1994 óta arra kényszerül, hogy a könyvtárak igényei mellett hangsúlyosan vegye figyelembe saját üzleti érdekeit. Meggyőződésünk, hogy a két év alatt tapasztalt következetlenségek, hibák (felsorolásuk korántsem teljes, csupán a jellegzetességek kiemelésére törekedtünk néhány konkrét példával il-lusztrálva) korrigálásában mint vállalkozó is érdekelt. Eredményeként bővülhet-ne a jelenleg 3900 példányban megjelenő Új Könyvek felhasználói tábora. Az olcsóbb központi szolgáltatások csak pontosságuk, megbízhatóságuk révén je-lenthetnek konkurenciát az egyre bővülő, helyben biztosított vásárlói kedvezmé-nyekkel szemben.

Vagy máris egy történet végéhez értünk? Lehetséges, hogy az összes probléma egyetlen kérdéssé szűkült: lesz-e még 1997-ben is Új Könyvek?¹⁰

Székelyné Török Tünde

(Az összeállításban közreműködött Szabó Márta.)

Jegyzetek:

- 1 Új Könyvek, 1964. 1.sz. 3.p.
- 2 Könyvtáros, 1965. 7.sz. 394.p.
- 3 Új Könyvek, 1970. 1.sz. 3.p.
- 4 Magyar Hírlap, 1973. jún. 18. 6.p.
- 5 ua.
- 6 Könyvtári Figyelő, 1966. 5–6.sz. 371–380.p.
- 7 Könyvtáros, 1970. 12.sz. 741–745.p.
- 8 Új Könyvek, tárgyszó mutató 1965–1969. Szerk. Pálvolgyi Endre. Bp. KMK–ÁKV, 1971. 338.p.
- 9 Tárgyszójegyzék és tárgyszómutató az Új Könyvek 1965–1976 évfolyamaihoz. Összeáll. és szerk. Horváth Magda. Bp. MPI, 1980. 770 p.
- 10 MURÁNYI Gábor: Új Könyvek. = Heti Világgazdaság, 1995. dec. 16. 97–98.p.

Az Országgyűlési Könyvtár története 1870–1995

A könyvtártörténet-írásnak, mint a művelődéstörténeti diszciplína egyik fontos részterületének, kezdenek nálunk is kialakulni típusai, sőt hagyományai. A megjelent művek rendszerint abban különböznek egymástól, hogy mennyit sikerült megvalósítaniuk abból az eszményi összkíváralomból, melyet a történészek e szűkebb szakma művelői részére felállítottak. E mérce rendkívül magasra van állítva, összességében majdnem megvalósíthatatlan.

Az intézménytörténet ma már csak keret lehet, a tartalmat az állomány keletkezéstörténete és elemzése, a feltártság foka és módzatai, a használók köre s a gyűjtemény egészének kisugárzó hatása adja meg. S akkor még nem szóltunk az egyik legfontosabb tényezőről, a könyvtáros személyéről, akinek működése meghatározó mind az állomány kialakítása, feltártsága, mind használatása szempontjából. Munkájának természetesen behatároló tényezője az adott gazdasági-társadalmi környezet, de számos példa igazolja, hogy könyvtárak fellendülő vagy hanyatló korszaka nem minden esetben, vagy nem teljesen materiális tényezőktől, hanem a könyvtárat teremtő-vezető személyiségétől, annak felkészültségétől és aktivitásától függ. A könyvtártörténészek számára még ma is útmutatásul szolgálhatnak Tóth Andrásnak éppen negyedszázaddal ezelőtt megfogalmazott szavai: „... a könyvtártörténet elsősorban történeti, s csupán másodsorban könyvtártani stúdium. Mint ilyen, szerves része elsősorban a művelődéstörténetnek és – eszmetörténeti vonatkozásai révén – részben az általános tudománytörténetnek, részben a politikai történetnek. ... egyik legfontosabb kérdés: az adott könyvtár (vagy típus) az adott korban milyen módon kapcsolódott – állománya jellegével, a használat módjával és mérvével, könyvtárosai hozzáállásával – a kor vezető eszmei és politikai áramlataihoz, művelődéspolitikai irányzatához.” (Magyar Könyvszemle, 1971.) Hasonlóképpen nyilatkozott Makkai László történész is, aki a könyvtártörténész előtt álló fő kérdést így fogalmazta meg: „...egy adott időszakban egy adott társadalom osztályai, rétegei, csoportjai, ezeken belül egyénei milyen széles körben, alaposan, mennyire korszerűen voltak – vagy legalábbis lehettek – informálva?” (A Magyar Könyvtárosok Egyesületének évkönyve 1973.) A könyvtártörténet tehát rendkívül komplex műfaj s művelőjének kell eldöntenie: ideje és energiái milyen mélységű kutatást engednek meg számára, s a feltárt adathalmazból mit és mennyit tud felhasználni, mi kerüljön belőlük résztanulmányokba s mit foglaljon az összegezésbe? Bárhogy is döntsön – vagy kényszerítsék a körülmények döntésre – tudatában kell lennie annak, hogy eredményei, megállapításai fontos elemei egy adott korszak, ill. ország művelődéstörténetének, mely nélküle bizonyára jóval hiányosabb, szegényesebb lenne.

Mindezt nem azért bocsátottuk el, hogy a továbbiakban szigorú mérceként alkalmazzuk. Ez az frás mindössze alkalmat szolgáltatott arra, hogy a fentieket

a könyvtárosok emlékezetébe idézzük s a könyvtártörténet-írás nehéz, de igen szép feladatait, a vele szemben megfogalmazott kívánalmakat ezúttal is számbavegyük.

Nagy örömünkre szolgál, hogy a hazai könyvtártörténetek sora újabb értékes dokუმentummal gazdagodott: az Országgyűlési Könyvtár fennállásának 125-ik évfordulóján, 1995-ben kézbe vehettük a könyvtár történetét összefoglaló kötetet. A könyvet szerkesztő Száva-Kováts Endre az előszóban beszámol a mű keletkezésének történetéről. Jubileumi könyvet készítettek, egy határidő szorító közelségével kényszerítve ki a mű elkészültét és megjelenését. „Megszületését nem a célirányított szakszerű forráskutatások befejezése, – írja a szerkesztő – hanem egy esetleges és külső mozzanat felbukkanása indokolta: a Könyvtár létesítésének és működésének közelgő 125 éves jubileuma.” Induláskor az első száz év vonatkozásában mindössze két bölcsészdoktori értekezésre – Csendes Katalin és Jónás Károly munkájára – valamint több részpublikációra számíhattak, ugyancsak Jónás Károly tollából. A nagy feladat tehát Jónás Károlyra várt: az első száz év összegzése, beleértve a még hiányzó forrásfeltárások sietős elvégzését. Az utolsó huszonöt év története teljesen feltáratlan volt. Nyilvánvaló, hogy e korszakra vonatkozóan csak a főbb tendenciákat kiemelő, a legfontosabb eseményeket összegző munkáról lehetett szó. E nem könnyű feladatot Veredy Katalin végezte el.

A szerkesztő és a szerzők tehát tudatosan vállalkoztak arra, hogy nem egy minden igényt kielégítő, kiérlelt és végleges művet tesznek le az asztalra, hanem fontosnak ítélve a jubileumi esztendőben való megjelenést, elének tárják munkájuk eddigi eredményét. E döntésükkel mélységesen egyetértünk s csak elismerésünket fejezhetjük ki elszántságukért, a bizonyára igen feszített munkatempó vállalásáért. Előljáróban mindjárt leszögezhetjük: egyáltalán nem kevés, amit nyújtanak. Rendkívül adatgazdag művet kapunk, amely – az első száz év vonatkozásában – alapvető forrásműnek számít. Mivel ez az első összefoglaló magyar könyvtártörténet, mely már a rendszerváltozás után jelent meg (leszámítva az egrí Főgyházmegyei Könyvtár szintén jubileumi könyvét 1993-ban), a könyv a pártállami időköt is objektív módon tárgyalhatja. Politika-függő intézményről lévén szó, ezt különösen fontosnak tartjuk.

Az Országgyűlési Könyvtár keletkezését az 1870-es évektől számítjuk, mert bár voltak ugyan előzmények, ebben az évben látszott végre biztosítottak könyvek elhelyezésére szolgáló helyiség és a rendszeres gyarapításra fordítható összeg, valamint a könyvekkel (is) foglalkozó személy. Az első könyvtárvezető, Bassó Ármin kinevezésére csak 1875-ben került sor.

Az Országgyűlési Könyvtár helyzete különleges a hazai nagykönyvtárak sorában. Létrehozói kizárólag a törvényhozói munka támogatására szánták, az országgyűlési képviselők használatára. Ezért kezdettől fogva a T. Ház hivatali szervezetébe volt integrálva, irányítását a törvényhozói testületből választott könyvtári bizottság végezte, melynek elnöke az Országgyűlés mindenkori elnöke volt. Ezt az együttélést – a Tanácsköztársaság rövid intermezzója után – csak az 1952-es Minisztertanácsi határozat szakította meg, mely megszüntette az Országgyűlés és könyvtára közötti szervezeti kapcsolatot s azt a Népművelési Minisztérium felügyelete alá helyezte. A könyvtárat „politikai alapkönyvtárnak” minősítve

nyilvánossá tették, megnyitva azt a legszélesebb olvasóközönség előtt. Ez utóbbi lépést akár pozitívnak is minősíthetnénk, ha nem a parlamenti munka teljes degradálása, az országgyűlés törvényhozói funkciójának formálissá válása állna a háttérben. Csak az alkotmányos élet helyreállításával, a rendszerváltás kormánya állította újra vissza 1991-től a Parlament és a könyvtár történelmileg kialakult szerves kapcsolatát.

A könyvtár azonban korábban sem volt teljesen zárva a szélesebb nyilvánosság előtt. A kezdeti kivételek századunkban, de különösen a két háború közötti korszakban már tömeges külső látogatottsággá fokozódtak. Nem is lehetett másképp: kitűnő könyvtárosok, mint Bassó Ármin, Küffer Béla, Fülöp Áron, Plech Béla, Nagy Miklós tudatos állományépítő munkájával olyan gyűjtemény keletkezett, mely valósággal kikényszerítette a szélesebbkörű használatot. Így a könyvtár hatósugara már kezdettől szélesebb volt, mint a törvényhozói testület.

Jónás Károly biztos kézzel, rendkívül bőven dokumentált fejezetekben vezeti végig az olvasót az első száz éven. A könyvtár szervezeti kereteit, funkcióját, és a könyvtári bizottságok munkáját tárgyaló rész után a könyvtárvezetők életrajzának keretébe ágyazza a megfelelő időszak könyvtártörténetét. Így óhatatlanul ismétlések adódnak a következő résszel, mely a nagy problémakörök: az állomány fejlődése, a könyvtár gyarapodása, az egyes különgyűjtemények kialakulása, valamint a könyvtár katalógus-, szak- és raktározási rendszere köré csoportosítva tárgyalja a teljes korszakot. Ezek az ismétlődések bizonyos mértékig már az első részben, a könyvtári bizottságok, ill. bizottsági elnökök munkájának ismertetésénél is nyomon követhetők. Szerkezeti kérdésről lévén szó, tudjuk, hogy nehéz lehetett a döntés: témakörönként haladva vállalva az ismétlődéseket, vagy a nehezebben megvalósítható, és talán kevésbé áttekinthető megoldást választva, egyes időszakok komplex bemutatásával elkerülni a kényszerű ismétléseket. Nem kívánunk egy szerkezeti koncepció ellenében állást foglalni, pusztán a probléma érzékeltetésére szorítkozunk. Ezután következik minden könyvtártörténet talán legizgalmasabb része: a könyvtár használata és forgalma. A bőven ismertetett statisztikai adatok mellett legérdekesebbnek „A könyvtár használatának

eredményessége” c. fejezetet találtuk. Érdekes arról olvasni, hogy a század végén és a század első évtizedeiben a könyvtár leggyakoribb vendégei Szilágyi Dezső, Apponyi Albert és Tisza István voltak. Későbbiekben a szorgalmas könyvtár-látogatók között Teleki Pál, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Tildy Zoltán, Kéthly Anna nevével találkozunk. Talán nem véletlenül...

Jónás Károly feladata volt el nem hallgatni a könyvtár „mélyrepülésének” korszakát, amikor 1950-től először hozzá nem értő kádereket ültettek az igazgatói székre, majd Vértés György csaknem két évtizedes „uralma” következett. E sok tekintetben ellentmondásos személyiség diktatórikus vezetési módszereivel rátelepedett az intézményre: a könyvtárban és a könyvtár köré rossz légkört teremtve, elszigetelte azt a többi könyvtártól, végső soron kirekesztve ezzel a fejlődésnek azokat a lehetőségeit, amelyekkel a hatvanas években a hazai könyvtárak már bőven élhettek. E korszak talán legjelentősebb eseménye az ENSZ-letéti gyűjtemény létrejötte, mely 1956-tól korlátozottan, 1975-től teljeskörűen kapja az ENSZ kiadványait angol és francia nyelven.

Dicsértük e rész adatgazdagságát, de ennek nem mond ellent az a kifogásunk, hogy helyenként olyan adat-felsorolások terhelik az összefüggő szöveget, ami talán inkább a függelékekbe kívánkozott volna.

Vályi Gábor rövid igazgatóhelyettesi működés után 1972-ben lesz a könyvtár vezetője s vele megindul a könyvtár fellendülésének, teljes megújulásának korszaka. Neki, majd később utódának, Balázsné Veredy Katalinnak köszönhető, hogy a könyvtárat korszerű pályára állítva, felzárkóztatták azt az európai fejlődés fő vonulatába. Ma is velünk élő és dolgozó kortársainkról lévén szó, talán nem illő a dicséző jelzőket tovább fokoznunk, de nem kerülhetjük el, hogy vissza ne utaljunk arra, amit a bevezetőben hangsúlyoztunk: a személyiség központi szerepére és felelősségére egy könyvtár vezetésében. Ezért kell a könyvtártörténészeknek is különös figyelmet szentelnie a könyvtáros személyének, hiszen végső soron minden, (vagy legalábbis majdnem minden), órajta múlik. Rédey Tivadar (1885–1953), a Széchényi Könyvtár egykori helyettes főigazgatója erről így fogalmazott: „Valamely könyvtár jövője nem más, mint könyvtárosi gárdájának múltja.”

Veredy Katalin az utolsó huszonöt évről számol be, kiemelve a legfontosabb eseményeket s azokat a fordulópontokat, amelyekre majd a jövő könyvtártörténet-íróinak figyelnie kell. Ezek az évtizedek látványos eredményeket hoztak az intézmény életében: a könyvtár megújult szervezeti felépítésében, felfrissült személyi állományában s kifejleszthette azokat a szolgáltatásait, amelyek egy országos feladatkörű tudományos könyvtárat a huszadik század végén meghatároznak. A magyar jogi szakbibliográfiák ügyének felvállalása, a magyar jogi adatbázis ma már CD-ROM változatban is hozzáférhető létrehozása, a külföldi jogi szakirodalmi információ-szolgáltatás, a világpolitikai dokumentáció és információ, a HUNDOK, a PRESSDOK – mind olyan számítógépes adatbázisok, amelyeket a jogi és politikai információk iránti megnövekedett igények hívtak életre, sőt: létrejöttük az erre irányuló igényeket fel is keltette. Miután 1990-ben a törvényhozói munka jogaiba újra visszahelyeztetett, e munka támogatására újabb információs szolgáltatásokat indítottak el, így többek között 1991-ben létrejött a Képviselői Irodaházban a Képviselői Tájékoztató Központ. Száva-Kováts Endre főigazgatónak szívós munkával sikerült elérnie, hogy a könyvtár katasztrofális

helyhiánya 1993-ban valamelyest enyhült, de végleg meg nem oldódott. A könyvtárnak ez ma is a legfőbb gondja. Jellemző adat: a könyvtár még mindig húsz százalékát nélkülözi annak a területnek, amit az épületet tervező Steindl Imre a múlt században (!) a könyvtárnak szánt. Végül egy elszomorító tény: a könyvtár a legutóbbi évben már nem tudott külföldi könyvet vásárolni s 1996-ra 184 külföldi periodikum előfizetését volt kénytelen lemondani.

A parlamenti könyvtárak számára mindig rendkívül fontosak voltak az egymás közötti kapcsolatok: ez biztosította a nemzetközi kitekintést és – megfelelő hazai feltételek meglétében – kikényszeríthette a lépéstartást. Ezek a nemzetközi kapcsolatok az új vezetői gárdának köszönhetően 1972-től aktívan éltek és élnek. E nemzetközi kapcsolatokat erősíti az Országgyűlési Könyvtár épületében – de attól szervezetileg függetlenül – 1992-ben létrejött Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központja.

A függelékben további adatokat kapunk a könyvtárra vonatkozólag, míg a melléletek valóban imponáló gazdagsággal nyújtják mindazt, ami egy jó könyvtártörténeti művet kiegészíthet. Az összeállító Jónás Károly és a kötet szerkesztője, Száva-Kováts Endre talán itt igyekezett kárpótolni bennünket mindazért, ami hiányosságot a teljes mű – éppen a sietség okán – még felmutat. A könyvtár történetének kronológiája és forrásművei, a könyvtárról szóló irodalom, a könyvtár kiadványai, a könyvtár történetének fontosabb dokumentumai mind rendkívül hasznos kiegészítói a műnek. A kép-összeállítás talán valamivel gazdagabb is lehetett volna, de ennek bizonyára az anyagiak is határt szabtak. (A könyvtár közismerten szép olvasóterme azért méltóbb képet érdemelt volna.) Névmutató és idegennyelvű összefoglaló egészíti ki e szép kötetet.

Nem tudjuk, hogy a könyv milyen példányszámban jelent meg s eljuthat-e azokhoz is, ahol a legnagyobb érdeklődéssel és a legtöbb haszonnal forgathatják: a könyvtárakba és a könyvtárosokhoz, valamint a történészekhez. Az országgyűlési képviselők valamennyien megkapták ajándékba – reméljük, hogy országépítő gondjaik közepette lesz idejük bele is nézni. (*Jónás Károly–Veredy Katalin: Az Országgyűlési Könyvtár története 1870–1995. Szerk. és bev. Száva-Kováts Endre. Bp. 1995. 492 l.*)

Somkuti Gabriella

Magyar Orvosi Emlékek

Az elmúlt év során harmadik alkalommal gyűlt össze Magyary-Kossa Gyula: Magyar Orvosi Emlékek nagyszabású munkája 2. kiadásának könyvbemutatójára az érdeklődő közönség. Az első kötet megjelenése egybeesett a Nagyszombati Orvosi Kar alapításának 225. évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepséggel is. Orvostörténészeknek nem kell bemutatni a szerzőt s munkáját, aki meggyőződésem szerint ezzel az alkotásával még a következő évezredben is alapforrást nyújt kutatók kezébe, s nemcsak orvostörténészeknek. Most inkább azoknak kelteném fel érdeklődését, akik könyvtárakat most kezdik építeni, vagy finanszírozzák azt.

Ki is volt Magyar-Kossa Gyula? 1865-ben született Debrecenben, a Pallagi Felsőbb Gazdasági Tanintézet első tanára gyermekeként. A Budapesti Tudományegyetem Orvosi Karán 1883–89 között végezte tanulmányait. Kiváló tanárai voltak: Thán Károly, Hógyes Endre, Korányi Sándor, Kenyeres Balázs, Margó Tivadar, Lenhossék József, Jendrassik Jenő. Egyetemi évei alatt számos dolgozatával professzorai jogos elismerését érdemelte ki. Szabadidejében járta a természetet, városokat – gyalog, vonattal, tutajon – pásztázott, regisztrálta a világot élete végéig. Nemcsak szerette a zenét, hanem művész szinten muzsikált is. No és pipázott 14 éves korától. Korán ébredt érdeklődése az orvostörténet iránt, hamar kezdte gyűjteni, rendszerbe foglalni adatait. 1894-ben történt magántanári habilitációjával (Eötvös Loránd közoktatási miniszter hagyta jóvá) az Állatorvosi Főiskola gyógyszer-tanészévé vette az útját, amelynek 1937-es nyugdíjazásáig magas szintű vezetője volt. Néhány adat termékeny életéből: 1900-ban nemcsak részt vesz a Párizsi Világkiállításon, hanem tanszékével díjat is nyer... 1901-től vezeti az Állatorvos-tudományi Főiskola könyvtárát (rendez, katalogizál, gyarapít)... 1904-ben megjelenik „Állatorvosi Könyvészet (1472–1904)” c. munkája, amellyel megteremtette a hazai állatorvos-tudományi kutatás alapjait. Györy Tibor elismerően ír erről... 1910-ben 31 lapot és folyóiratot járát, 15 egyesület rendes, fizető tagja... 1918-ban „Hofrat” címet kap a királytól... 1920-ban a Budapesti Tudományegyetemtől nyilvános rendkívüli tanári címet kap, valamint a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választja... 1924. X. 27-én olvassa fel akadémiai székfoglalóját... 1933-ban a Magyar Orvosi Emlékek elnyeri a Magyar Tudományos Akadémia díját és érmét... 1935-ben Signum Laudis a kormányzótól... 1941-ben Arany-diplomát kap... 1944. június 21-én Keszthelyen pipájára gyújtva éri a halál. Szerteágazó érdeklődésének egyértelmű bizonyítéka a számtalan tanulmány és cikk.

A Magyar Orvosi Emlékek 1924–40. között látott napvilágot. IV. kötetéről még 1937-ben naplójában a 10 000. adattal egyidejűleg azt írta, hogy pénzügyi okok miatt nem jelenhet meg. (Később módosította e bejegyzést.) A most megjelent 3 darabos (I–II., III., IV–V.) reprint kiadás egy V. kötettel egészült ki. Ennek kéziratos anyagát hosszú hányattatás után 1965-ben kezdte menyé és fia sajátos gyorsírásról átírni, hogy megjelenhessen kiegészítésként egy leendő új kiadás alkalmával. Hatalmas összefoglaló és anyagiakat nem kímélő áldozatos munkát végeztek. Az együttes megjelenést 10 éves kiadói keresgélés előzte meg, hogy a szellemi hagyaték teljes egészében tükrözze egyik utolsó polihisztorunk munkásságát. Könyvészetileg Szinyeihez lehet hasonlítani. Nehezen találunk ma ekkora munkára vállalkozó alkotót. Ugyan évtizedek gyűjtőmunkája tárul elénk, ne feledjük, hogy mégsem főhivatása volt! Ha bármelyik kötetet a megfelelő tételeknél üjtük fel, a Magyary-Kossa bizonyítékul szolgál 1100 éves európaiságunkhoz. Gyöngyszemekkel kirakott aranybánya ez! A különböző (latin, görög, német, olasz, francia) nyelvű orvosi vonatkozású művelődéstörténeti anyagot gyönyörű nyelvezettel fordította magyarra a szerző. Aki kezébe veszi ezt a munkát, nehezen tudja az érdekes tételek között rakoncátlanul szaladgáló kíváncsiságát zaboláztatni. Közlebből pár érdekességgel alátámasztanám ajánlatomat: I. kötete mindjárt az orvosi szakoktatást és egyetemi életet taglalja a régi Magyarországon. Hogy kik voltak a „húslátók”, s tevékenységüket milyen rendeletek szabályozták, azt a II. kötetből tudhatjuk meg. Ugyanitt gazdag felsorolást találunk régi magyar gyógyszernevekből, valamint betegségekről. A III. kötet a nyomtatott és kéziratos források ismerteti, majd az 1000–1700-as évek orvosi emlékeivel foglalkozik kronologikus elrendezésben. A IV. kötet 1700-tól 1800-ig hozza az adatokat szintén kronológiai rendben tételszámozva. Ez a kötet Pótlást is tartalmaz az I–III. kötetekhez. Így egészül ki például a következő adattal az első kötet: 954-ben a honfoglaló magyarok ha csak teheték, halottaikat nem hagyták az ellenség kezében, hanem elégették őket. Így tettek Szt. Gallennél ama két vitéz hullájával, kik a templom tornyáról leestek és szörnyethaltak... Az V. kötetben Magyary-Kossa különböző értekezéseit olvashatjuk. Ezek a színvonalas, szépen fogalmazott írások kiegészítései az előzőeknek, akár a mérges növényekről, akár az első magyarországi kolerajárványról, vagy a testi fenyítésről ír. Közli a kötet az önállóan is megjelent 10 doboznyi képgyűjtemény katalógusát, amely jelenleg a SOTE Közp. Könyvtárának anyagát gazdagítja. Végül olvasható ifj. Magyary-Kossa Gyula összeállításában a ritka nemes szellem életútjáról, munkásságáról, életének mozzanatairól zárva az életrajzot talán ars poeticaként is választható saját megfogalmazásával: „Nagyon-nagyon szerettem a tudományt, s minden percem ezé az önsanyargató, hálátlan szerelemé volt.”

*

Természetesen a Magyar Orvostörténelmi Társaság lelkesedett az új kiadásért. A Pharmavit Rt. jelentős anyagi támogatása megvalósíthatóvá tette a megjelenést, köszönet érte az adományozónak. Alapvető nyomdai hibák ugyan nem csökkentik értékét – de bosszantóak. A HOGYF Editio (Budapest) – ugyanitt beszerezhető is – a kötetet színes táblákkal illusztrálta, s reméljük, az impozáns köteteket tartósan forgathatjuk.

Pákozdy Katalin

MAGYARORSZÁG ÉS EURÓPA AZ APPONYI-GYŰJTEMÉNY TÜKRÉBEN

*Emlékülés és kiállítás
Apponyi Sándor születésének 150. évfordulója
alkalmából*

Szerk.: W. Salgó Ágnes

Budapest, 1995. Országos Széchényi Könyvtár. 177 l. 24 cm.
Ára: 800,- Ft.

Megrendelhető, ill. megvásárolható
az Országos Széchényi Könyvtárban,
1827 Budapest, I. Budavári Palota F ép., Kiadványtár

Apponyi Sándor évtizedeken át végzett, áldozatos gyűjtőmunka után, néhány hónappal halála előtt, híres gyűjteményét nemzeti könyvtárunknak adományozta.

Az évforduló alkalmából a Széchényi Könyvtárban kiállítást és emlékülést rendeztek. A most megjelent kötet az elhangzott előadásokat tartalmazza idegennyelvű tartalmi összefoglalókkal is ellátva. Az előadók Apponyi Sándor gyűjteményeit történeti, művészettörténeti és könyvészeti szempontból értékelték, valamint tájékoztattak a gróf által támogatott Tolna megyei régészeti ásatásokról, a szekszárdi múzeum-alapításról és az újabb kutatások eredményeiről. A kiállítás anyagát leíró rész pedig végigvezeti az olvasót a magyar történelem legfontosabb eseményein, egészen a Rákóczi-szabadságharc végéig, bemutatva a magyarországi történések nemzetközi visszhangját a korabeli könyvekben, metszeteken, röplap jellegű kiadványokban. A könyvtári anyagon kívül a régészeti anyagból kiállított tárgyakról is rövid összefoglalót kapunk. A kötetet egy válogatott bibliográfia zárja az Apponyi Sándorra és feleségére, Esterházy Alexandrára vonatkozó korabeli sajtó alapján.

A kötetet 29 fekete-fehér és 3 színes kép díszíti.

Egy régi könyvtáros mohikán emlékeiből

Ahogy lehet(ett)

4.

Könyvtárépítészeti örömök

A sorozat előző számában beharangoztam az OSZK várbeli „zanzásítására” irányuló kísérleteket és hasonló könyvtárépítészeti kellemetességeket.

Az OSZK témához lényegében megismétlem (ki emlékezne már rá?) a *Könyvtáros* 1988. 10. számában közreadott „könyvtártörténeti adalékok és flekkes históriák” c. ismertetésemben foglaltakat. Felelevenítem ezt, kár volna feledésbe merülnie. Úgy tűnik, *van folyamatosság* a nagykönyvtárak elhelyezési ügyekben történt fejlesztéseknek, más szóval *folyamatosnak* tűnik a döntéshozók meg nem értése e kérdésekben. Zircz Péterrel, az akkori MKM könyvtári munkatársával folyt egy jámbor polémia, ami a *Könyvtáros* idézett számában jelent meg és ahol Zircz felvetette, hogy a magyar könyvtártörténet szempontjából „a szükséges információk veszendőbe fognak menni, hacsak a legilletékesebbek... nem vállalkoznak a történetek rögzítésére.” Hogy kik tartoznak ebbe a kategóriába, annak megítélése nem a jelen feladata. A magam részéről, én már akkor sem levéltári forráskeresés, hanem emlékeim alapján rögzítettem néhány információt. Szükségesnek tartom azonban ehhez hozzátenni, hogy az emlékezők egészéhez hasonlóan *sem a múlt ócsárlásáról, sem feldicséréséről* nincs szó, történeteket ismeretek, amelyek kiválasztása és csoportosítása természetesen nem közömbös az emlékező személyiségétől.

Könyvtárépítészeti múltunk *két fejezet-vázlatáról* lesz szó a továbbiakban, időbelileg, még előzékenységéből is az OSZK-val kezdem. E könyvtárépítészeti emlékezésnek is van akadémiai és MTAK vonatkozása is (az OSZK archívumában is bizonyára vannak ennek nyomai). Ez visszautal a magyar művelődéstörténet által több alkalommal és több vonatkozásban ismertetett a két nagykönyvtár közös dolgaira, amihez hozzátartozik még az *Egyetemi Könyvtár* is. De erről a „szentháromságról” egy következő alkalommal.

Az OSZK várbeli telepítésének ügye kezdettől kényesnek tűnt. A döntést megelőzően Hadnagy László népművelési miniszterhelyettes szűkkörű szakértői értekezletet hívott össze a vári telepítés ügyében. Úgy emlékszem, hogy az értekezlet szakmai szempontból ellenezte a tervet, kifejtve a nehéz megközelíthetőséget, a vár tűzveszélyességét, a kulturális intézmények túlságos koncentrállását exponált helyen, működtetésének előrelátható rendkívül költséges voltát. Jómagam az ellenzők közé tartoztam. Mátrai László is, az Egyetemi Könyvtár igazgatója. Javasoltuk az Üllői úton a Szabványügyi Hivatal melletti téren megvalósítható, minden funkcionális igényt kielégítő, gazdaságosan üzemeltethető nemzeti könyvtárat. Akkoriban lengedett egy ilyen elképzelés is. A miniszterhelyettes

arra való hivatkozással, hogy a Vár-rekonstrukcióra kormányhitel van, de külön nemzeti könyvtár építésére a Váron kívül nincs, a vitát lezárta. A szakértői értekezleten hangoztatott hátrányok közül egynémely reálisnak bizonyult (remélhetően a katasztrófa-rizikó sosem realizálódik), de az eltelt évek azt bizonyították, hogy a könyvtár, ha funkcionálisan nem is, de megjelenésében, reprezentatív voltában kiállt minden próbát és látogatottsága is kellően alakult.

A valóban kényes része e várbeli telepítésnek azonban akkor jelentkezett, amikor a hatvanas évek második felében a várkomplexumból, a legelőször elkészült Budapesti Történeti Múzeumot legmagasabb szintű politikai vezetők látogatták meg a művelődési kormányzat illetékeseinek kíséretében. Elhangzott a látogatás során olyan észrevétel, hogy a múzeum nagyon szép, de talán túlságosan fényűző is némely vonatkozásban. Ezt én ma is a műemlékvédelem nagy pozitívumának tartom, mint ahogy az általam ismert kulturális rekonstrukciókkal összefüggésben – ide értem a MTAK Arany János utcai épületét is – a műemlékvédelem helyesen foglalt állást, amikor ragaszkodott a történetiséghez és a magas színvonalhoz. A nehézség ott kezdődött, amikor az „F” épületet megtekintve tájékoztak annak felhasználásáról. A kapott válaszokból úgy ítélték meg, hogy az „F” épület egymagában az OSZK-nak túlságosan tágas és költséges lenne, talán más közgyűjteményt is oda lehetne telepíteni. A miniszteriális kísérők nem adtak felvilágosítást a reális szükségletekről. Ezt követően látogatta meg az akkori illetékes népművelési miniszterhelyettes *Rusznyák Istvánt*, az MTA elnökét, felvetvén, hogy mivel az akadémiai könyvtárral is elhelyezési gondok vannak, költözzön föl ez a könyvtár is a várba és az egész kerüljön át az *Akadémia hatáskörébe*. Az elnök ezt az ötletet kereken elutasította, viszont nem kevés erőfeszítésbe került az Akadémia vezetőinek, hogy levétessek a napirendről a MTAK felköltöztetését a várba. Ekkor következett az újabb minisztériumi ötlet, hogy a „jobb helykihasználás” céljából az AGROINFORM kerüljön föl az „F” épületbe az OSZK-val együtt. Nem kevés erőfeszítésbe került ennek az ötletnek elvetetése sem. Emlékezetem szerint ezekről a dolgokról annak idején *Sebestyén Gézával*, az OSZK akkori főigazgató-helyettesével, az egyik legkiválóbb magyar könyvtári szakemberrel teljesen egyetértettünk abban, hogy előreláthatólag az OSZK-nak is kevésnek fog bizonyulni az „F” épület.

Ezek után térek rá az *Akadémiai Könyvtár* akut elhelyezési problémájára, ami nagyjából egyidejűleg került napirendre az OSZK-éval. A már fentiekben említett *Zircz Péter* szóvá tette, hogy az „*Utóhang az Akadémiai Könyvtár épülettervéhez*” miért csak a Könyvtáros-ban jelent meg az 1972. 9. számban és miért nem fejtettem ki ebben, hogyan zárkózott el e „nekrológ” közlésétől a *Magyar Tudomány*, vagy a *Magyar Könyvszemle*. Az, hogy egyáltalán megjelenhetett ez a búcsúzó cikk, *Kondor Magdának*, a Népművelési Minisztérium Könyvtár Osztálya vezetőjének az érdeme, aki vállalva bizonyos rizikót is leköszöltette a minisztérium folyóiratával a cikket. Mitől volt kényes az „utóhang” és milyen rizikófaktor hordozott? Idézek a cikkből: „Lehetséges, hogy az *utókor* – amelynek számára is tervezték, mint minden történetileg kialakult nagykönyvtárat – *másként ítéli meg* a Roosevelti tér beépítését...”, továbbá „és akiknek szívügyük volt, azok sajnálhatják, hogy a Lánchíd–Akadémia–Akadémiai Könyvtár történeti létesítményegyüttes nem valósult meg. Az egészséges közszellemhez az is hozzátartozik,

hogy egy nagyszabású és szép terv kudarcán *sajnálkozni lehessen*". Nem bizonyos, hogy az a bizonyos „*egészséges közszellem*” jól elviselte volna egy legfelsőbb kormányzati döntés helyessége feletti kétség kifejezését. Nem akarván terjedelmi korlátokat túllépni, nem írom itt és most le, hogy a Magyar Tudomány és a Magyar Könyvszemle miként reagált a hozzájuk egymás után benyújtott kéziratra – mindkettővel (*Erdei Ferenc* és *Dezsényi Béla* főszerkesztők) kitűnő viszonyban voltam – ami végül is a Könyvtárosban jelent meg. Annyit azonban el kell mondanom itt is, hogy az Akadémiának a hatvanas évek második felében két kiemelt beruházási terve volt: a Szegedi Biológiai Központ és az Akadémiai Könyvtár. Az SZBK-nak egyéves előnye volt, Szegeden minden könnyítést kilátásba helyeztek, pl. a kutatók lakáskérdésének megoldását, továbbá nem jelentéktelen nemzetközi szervezeti pénzügyi támogatása is volt a beruházásnak. Az is megemlítenő, hogy kormánykörökből az illetékes miniszterelnök-helyettes ezt a beruházást teljes súlyával támogatta. A könyvtár mögött az MTA vezetőin kívül nem álltak ilyen tényezők. Még az is ide tartozik, hogy eredeti elképzelésem nem volt olyan nagyívű, mint a Lloyd-palota telke a Roosevel téren (ld. Hyatt Hotel). Én eredetileg a jelenlegi Népjóléti Minisztérium, az Akadémia u. – Arany János u. sarkán lévő üres telekre javasoltam több szakaszban felépíteni az Akadémiai Könyvtárt. Előbb mintegy 20 millió Ft-ért egy raktárt, majd ahogy az Akadémia lehetőségei bírják, továbbépíteni. A Roosevel tér exponált voltától tartottam, hogy ott viszonylag gyorsan kell megépíteni a könyvtárt és kap-e erre annyi pénz az Akadémia? Az Elnökség végül nem tudott ellenállni az Országos Tervhivatal által és a fővárosi tanácselnök által is támogatott Roosevel téri elképzelésnek és természetesen én sem.

Közben 1968-ban elkezdődött a gazdasági reform, az új gazdasági mechanizmus folytán hirtelen megemelkedtek az építőipari árak és azokat a kormányzat nem kompenzálta (úgy tűnik, a nem-kompenzálás is állandósuló kormányzati motívum). Az azonos beruházás sokkal többbe került volna, mint az eredetileg tervezett. Így került sor azután több évre rá az ún. *akadémiai bérház* átvételére, átalakítására 1984–86 között. Ennek a megoldásnak az a nagy előnye, hogy az Akadémia és könyvtárának együttese területileg is egyben maradt. Hátránya, hogy annak ellenére, hogy az Akadémiai Székházban a könyvtár fönntarthatott jónéhány részleget, mint pl. a kéziratár, Keleti Gyűjtemény, az OSZK-hoz hasonlóan már beköltözésekor is a város különböző pontjain kellett elhelyeznie állományának és műhelyeinek egy részét. A tanulság e könyvtárépítészeti örömkben az, hogy a döntéshozók *rövid távon* gondolkoznak és nem veszik számításba a *ranganáthani* öt tézisből azt, hogy a *könyvtár növekvő szervezet*.

Rózsa György

[Folytatás: „Rendhagyó emlékezés”, pontosabban ismertetés a közkönyvtárakról és az egy országos könyvtárról (1871).]

A könyvek otthona nélkül szegényebb lett volna ez a város

Visszatekintés a Petőfi Sándor Városi Könyvtár 30. évére

Kiskunfélegyházán 1884-től kapott nyilvánosságot a könyvtárügy kérdése. Holló Lajos, városunk országgyűlési képviselője több cikkben követelte egy népkönyvtár felállítását, amelynek ügye lassan haladt előre.

Az 1900-as évek elején kezdtek megalakulni a kölcsönkönyvtárak.

1905-ben Vesszősi József megnyitotta a több mint 1200 kötetből álló kölcsönkönyvtárát, majd 1927-ben Roykó Viktor „filléres kölcsönkönyvtárat hozott létre.

Az egyre többször sürgetett könyvtár felállítása ügyében az 1940-es év hozott változást. A város képviselőtestülete döntött a közkönyvtár létesítéséről. Ennek ellenére – hosszú előkészületeket követően – csak 1949. december 21-én jelentték be a város díszközgyűlésén a városi könyvtár megnyitását.

*

Az új intézmény a múzeum épületében kezdte meg a kölcsönzést, majd 1953 januárjától a Hattyúház három helyiségében rendezkedett be.

1957-ben emléktáblát avattak az épület falán, ekkor vette fel a könyvtár Petőfi Sándor nevét.

Az épület állaga egyre romlott, nehéz és szívós küzdelem folyt az épületért. A több évig tartó restaurálási munkák után 1965 decemberétől a klasszicizáló

stílusú Hattyúház kibontott árkádjaival, oromzatán a hattyúval – újra a város főterének díszé lett.

Az egész épületet a Petőfi Sándor Járási Könyvtár kapta meg.

1966. január 30-án délelőtt fényes avatóünnepséget rendezett a könyvtár.

Kettős ünnep volt ez a nap, a lebontástól megmentett Hattyúház avatásának a napja és a benne elhelyezett korszerű könyvtár megnyitásának az ünnepe.

Erre a napra emlékeztünk 30 év távlatából 1996. január 30-án, tisztelettel adózva a múlt emlékének.

A könyvtár egész napos rendezvényén a szakma hivatott képviselői, Szenté Ferenc, az OSZK ny. főig. helyettese és V. Szabó Ferenc olvasáskutató fogalmazták meg Bács-Kiskun megye könyvtárosai részére, hogy változó világunkban az új igények kielégítésére új módon kell a könyvtár a ma és a jövő emberének.

Az esti jubileumi ünnepség keretében Ficsór József polgármester a városi könyvtár helyéről és szerepéről szolt Kiskunfélegyháza kulturális életében, majd áttekintette a könyvtárügy történetét városunkban. Ezt követően az intézmény jelenlegi igazgatója, Kállainé Vereb Mária, áttekintette az eltelt 30 év történéseit. Majd Zvara Pál ny. könyvtárigazgató köszöntötte mindazokat az olvasókat, akik régóta hűséges olvasói a könyvtárnak és azokat a könyvtárosokat, akik több évtizede állnak az olvasók szolgálatában.

Az emlékezés alkalmat adott arra, hogy visszapillantjunk a könyvtár elnevezésének és feladatainak változásaira.

A városi könyvtár 1953–1970-ig járási könyvtárként működött, de ellátta a városi könyvtári feladatokat is.

1970-ben – a közigazgatás átszervezésével – megszűnt a járás, és a könyvtár ismét városi lett.

A járási könyvtár munkatársai a belső munkák mellett módszertani munkát is végeztek a községi könyvtárakban. Bogácsi Mihály könyvtárvezető, majd nyugdíjazásáig módszertanos könyvtáros nevéhez fűződik a helyi népkönyvtár és a községi könyvtárak, ezáltal a hálózati munka alapjainak a megeremtése.

Személyi ellátottság

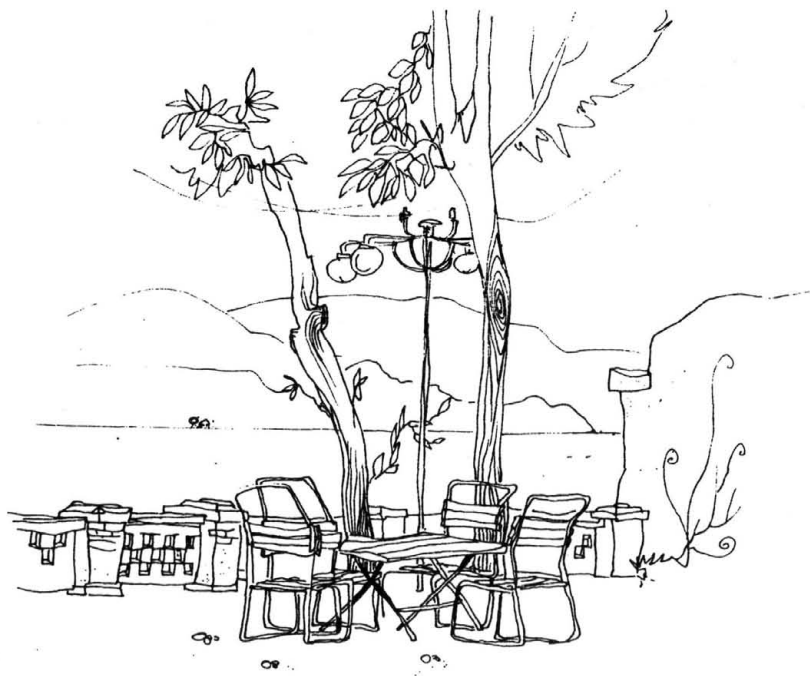
Az 1966-os évben az új és esztétikusan berendezett tágas könyvtárban Zvara Pál igazgató irányításával 4 főfoglalkozású, 2 részfoglalkozású könyvtáros folytatta a szakmai munkát. A feltételek nemigen javultak az eltelt idők során, ma 12 könyvtáros látja el a feladatokat heti 43,5 óra nyitvatartási időben.

Állománygyarapítás

A könyvtár állománya 1965 végén 35 064 kötet volt, 1995 végén 121 637 db dokumentum.

1965-ben 202 ezer Ft-ból 8700 kötetet, 1995-ben egymillió Ft-ból 1424 db dokumentumot vásárolhatott a könyvtár.

Érzelhető, hogy az árak emelkedésével egyre kevesebbet tudott fordítani szűkös költségvetéséből könyvvásárlásra. A kellő ütemű és méretű állományfejlesztésnek a helyhiány is gátat szabott.

Állományának értéke ma meghaladja a 8 millió Ft-ot.

A könyvtár két évtizede gyarapítja hangzó állományát, amely ma közel 3 ezer db-ból áll. Ma a gyarapodás többségében CD lemez. A látogatók érdeklődése és bizonyos szolgáltatás-bővítésként kezdett a könyvtár videokazettákat is gyűjteni.

Szolgáltatások

A kezdeti években a könyvtár a könyvek kölcsönzését, s némi helybenolvasást tudott biztosítani olvasói számára. Mindezek, kiegészülve a dokumentumokról adott másodszolgáltatással, ma is alapvető és leggyakrabban igénybe vett szolgáltatásunk.

Nagy előrelépést jelentett, amikor 1976-ban az olvasóteremben is szabadpolcra került az addig szekrényben tartott állomány.

A könyvtárközi kölcsönzés alkalmazását a 70-es években készült beszámolóok munkatervük bizonyítják.

A szolgáltatások közül kiemelkedő jelentősége volt és van ma is az irodalomkutatásoknak, amelyet főleg a felsőoktatási intézmények hallgatói vesznek igénybe.

A könyvtár feladataiból adódóan sok bibliográfiát, ajánló jegyzéket készített.

Gyakran készültek író- és költővendégek munkásságát bemutató személyi bibliográfiák. Lehetőségeihez és a könyvtár helyi adottságaihoz mérten évente többször kiállításokat rendezett az intézmény. Igény szerint könyv- és könyvtárhasználati foglalkozásokat tartottak a könyvtárosok, helyet adtak tanóráknak, szakköri összejöveteleknek.

1966-ban külön helyiségben nyílt meg a könyvtáron belül a *gyermekrészleg*. Mai helyén több 10 ezer dokumentumot és sokrétű szolgáltatást nyújt a gyermekek számára. Több évtized óta az ált. iskolás korúak közel 70%-a beiratkozott olvasója a könyvtárnak. Elmondhatjuk, hogy szervesen beépült a város nevelési-oktatási intézményrendszerébe.

Külön helyiségben található a *helyismereti gyűjtemény*, amely segíti a helytörténeti kutatást, a helyi kultúra ápolását. Könyvtárunk megalakulása óta gyűjti és gyarapítja azt az állományrészt, amelynek fő gerincét Móra Ferenc és Petőfi Sándor összes munkája és a róluk szóló tanulmányok, valamint a helyi szerzők munkái alkotják. Gyűjteményünk másik részét az a szakirodalom képezi, amely Fülegháza múltját, történelmét, gazdasági, politikai, irodalmi hagyományait tárja fel.

A helyismereti dokumentumok feltárása az elmúlt évtizedek alatt jó lehetőséget adott a gyűjteményt bemutató, ismertető kiadványok közreadásához és a nagyobb történelmi évfordulókhoz kapcsolódó helytörténeti kiállítások készítéséhez. E gyűjtemény kialakítása, feltárása és mindannyiunk számára közkinccsé tétele Urbán Miklósné könyvtáros, bibliográfus nevéhez fűződik.

A könyvtárak iránti megnövekedett társadalmi igények következtében differenciálttá vált a könyvtári munka, az egyre bővülő információszükséglet kielégítése új szolgáltatások bevezetését tette szükségessé.

A könyvtár *zenei részlege* 1990-ben nyílt meg. A szolgáltatások közül legnépszerűbb a hangzó anyag kölcsönzése, másolása, de nagy az igény a különböző műsorösszeállítások készítése iránt is.

Olvasószolgálat

A könyvtár tartalmi munkájában különös hangsúlyt kapott az olvasókkal való foglalkozás igényessége, valamint a helyi hagyományok ápolása.

A könyvtár működésében az olvasószolgálat töltötte be és tölti be a meghatározó szerepet. Ez a terület a kapocs az olvasó és a könyvtár gyűjteménye között.

1965-ben közel 4800 beiratkozott olvasója volt a könyvtárnak, a lakosság 14,5%-a volt beiratkozott olvasó, ma 5432 fő a beiratkozottak száma, a lakosság 16%-át jelenti. 1965-ben 50 ezren, 1995-ben 52 ezren látogatták az intézményt, 30 évvel ezelőtt 155 ezer dokumentumot kölcsönöztek az olvasók, addig ma 105 ezer a kölcsönzött kötetek száma.

Kezdetben fontos feladat volt a felnőtt olvasók számának folyamatos gyarapítása, új olvasói rétegek megnyerése. A 70-es évek elejétől a lakosság számának növekedésével már nem nőtt a beiratkozott olvasók száma.

A könyvtárosok mindig különös figyelmet fordítottak a gyermekolvasókra, fontosnak tartották, hogy igényes, értő olvasókat neveljenek.

Az olvasótábor bővítését a különböző olvasómozgalmak, vetélkedők, versenyek, író-olvasó találkozók szervezése és a kiállítások készítése szolgálta.

Összességében elmondható, hogy a különböző pályázatok, vetélkedők szép számmal hoztak olvasókat a könyvtárnak. A helyi olvasómozgalmak irányítója, összefogója több évtizeden keresztül Ortutai Jánosné könyvtáros volt.

A gyermekkönyvtár sokféle foglalkozás színhelye volt. A gyermekrésztleg vezetője, Fekete Jánosné munkájával kivívta mind olvasói, mind az ált. iskolai pedagógusok elismerését és megbecsülését.

Az irodalom, a könyvtár népszerűsítése érdekében számos író-olvasó találkozót, irodalmi estet, szakíró-olvasó találkozót szervezett a könyvtár. Az évek során sok neves színművész, író-költő fordult meg városunkban.

Igen népszerűek voltak Kiskunfélegyházán a különböző Szabadegyetemi sorozatok. A könyvtár mindennapjaihoz hozzátartoznak a különböző közösségek, klubok. Felnőtteknek és gyermekeknek szinte folyamatosan kínáltak lehetőséget a szabadidő hasznos eltöltéséhez.

Az elmúlt időszak munkájáról és terveinkről

Az elmúlt öt év munkája az elért eredmények megtartásán és megszilárdításán nyugszik. A megnehezedett körülmények között is tovább haladt az intézmény a remélhetőleg jól megválasztott úton.

Szerencsésen javultak a tárgyi és a technikai feltételek, melyek hozzájárultak a könyvtár kultúra-közvetítő tevékenységének színvonalasabbá válásához.

Az utóbbi időben nőtt az olvasók száma, többen látogatják a könyvtárat. A könyvkölcsönzés mellett egyre erőteljesebben jelentkezett a gyors információszolgáltatás iránti igény, amit igyekezett a könyvtár kielégíteni. Megerősítette tájékoztató szolgálatát, alapozva a szakszerűen épített és gyarapított olvasótermi dokumentumállományra.

Fontos feladatának tartja a könyvtár, hogy a kor követelményeinek, a változó társadalmi elvárásoknak, a helyi igényeknek megfelelően működjön.

Az elért eredmények további feladatok megoldására ösztönöznek, hiszen a gyors ütemben növekvő, a könyvtárak felé forduló igényeknek csak a korábbiaknál nagyobb rugalmassággal, nyitottsággal tud csak a könyvtár megfelelni.

Ennek érdekében folytatta a már bevált és jól működő tevékenységeit, sőt bővítette azokat.

Nagy hangsúlyt helyez az intézmény munkájában a helyi, köznapi információk gyűjtésére, szétsugárzására, több kiadványt állítottak elő a könyvtárosok, gyarapodott a munkatársak publikációs tevékenysége.

Nagyobb, színvonalasabb kiállítások készültek, kapcsolódva a helyi irodalmi, történelmi évfordulókhoz.

A könyvtárosok aktívabban kapcsolódtak be a város kulturális és szellemi életébe.

Több rendezvényt szervezett a könyvtár, felújította és folytatta a különböző szabadegyetemi sorozatokat.

Rendszeresen megszervezték a könyvtárosok a városi mesemondó-, szavaló- és dramatizálási versenyeket, szünidei programokat.

*

Az intézmény a múlt tapasztalataiból is merítve bizakodóan tekint a közelgő évekre. A mai tennivalók a múltból fakadnak, s a jövőt szolgálni csak ennek ismeretében tudjuk igazán.

Valamennyi feladat ellátásához a legfontosabbnak a gyűjtemény sokoldalú fejlesztését tartja a könyvtár. Új szolgáltatásként tervezi bevezetni a CD és videó-kölcsönzést, keresi a megoldást az idős, beteg, mozgásukban korlátozott emberek könyvtári ellátásához.

Tervezi 1999-re – a város nyilvános könyvtára megnyitásának 50. évfordulójára – a városi könyvtár évkönyvének összeállítását és kiadását.

A könyvtár munkatársaiban megvan a készség, hogy a következő időszak feladatait a hagyományokhoz illő színvonalon el tudja látni, ha ez párosul a fenntartó anyagi támogatásával és az igénybe vevő közönség segítő-értő figyelmével.

Nem feledhetjük, hogy a könyvtár a társadalmi nyilvánosság fontos és legdemokratikusabb intézménye, mivel semmivel sem kényszerít, de mindenki felé egyformán tárja fel kincseit, amit az emberiség tudásában, erkölcsben felhalmozott.

Kállainé Vereb Mária

A mai magyar dokumentumpiac és a gyermekkönyvtárak

*A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Gyermekkönyvtáros
szekciójának konferenciája 1995. november 23–24.*

A tanácskozás a **mai magyar dokumentumpiac és a gyermekkönyvtárak** téma jegyében zajlott, melyre meghívót kaptak a kiadók is, sajnálatos módon közülük csak a Móra Kiadó és a bajai ABC tankönyvkiadó képviseltette magát.

Csabay Károly, a KMK igazgatója beköszöntő szavai után Dr. Suppné Tarnay Györgyi a szekció elnöke sürgető és megválaszolendő kérdések formájában vázolta a gyermekkönyvtáros társadalom kételyeit, félelmeit.

Fogarassy Miklós, a KMK főtanácsosa részletes és átfogó képet adott a mai állapotokról, kiindulva a rendszerváltozás előtti helyzetből, amikor is a Móra Kiadó egyeduralmi helyzetben volt a gyermekkönyvek kiadása tekintetében. Az állami dotáció következtében a könyvtárak alacsony szintje elérhetővé tette mindenki számára a megjelenő dokumentumokat. Értékes magyar és világirodalmi alkotások láthatnak napvilágot. A kiadó maga köré gyűjtötte azokat a magyar írókat-költőket, akik hallgatásra kényszerültek, hiszen számukra egyetlen publikációs lehetőség a gyermekirodalom terén adódott. A cenzúra ezen a területen kevésbé működött.

A mai helyzet az 1994-es adatok alapján a következő:

1. Nincs állami mecenatúra.
2. A kb. 120 kiadó szinte mindegyike jelentet meg gyermekeknek szóló különböző színvonalú kiadványokat. A Móra Kiadó nehéz helyzetben van, pályázatok, alapítványok segítségével próbál pénzhez jutni. Sok a külföldi kiadók magyar leányvállalata, cél a gyors haszon. 1994-ben 346 kiadvány jelent meg a gyerekeknek, ezen túl még kifestők, foglalkoztatók özöne. Dömpingáru lett a gyermekkönyv.
3. Ma az átlagár 800,- Ft, mely pillanatonként emelkedik a papír, nyomdaköltségek stb. árának emelkedésével.
4. Erős a harc a médiák között. Képregények, gyermekmagazinok árasztják el az olvasót, nem mindig a kívánt színvonalon.
5. Megszűnt a hazai műhely, a nagy írók már nem írnak a gyermekeknek. Sok az újrakiadás, a zanzásítás, a Disney könyvdömping, az illusztráció nélküli rossz papírra nyomott könyv.
6. Kitűnő az ismeretterjesztő könyvek választéka, különösen a kisebbeké.
7. Megváltozott a szöveg és a kép viszonya, a képi megjelenítés túlsúlyba került.
8. Összeomlott a könyvesbolti rendszer. Könyv mindenütt kapható, de a teljes kínálat sehol nem lelhető föl.
9. Nehéz helyzetben vannak a könyvtárak, szigorú válogatásra kényszerülnek még a nagyobbak is. A könyvtermésnek csak töredékét képesek beszerezni.

Jellemzője a mai helyzetnek és nem hagyható figyelmen kívül az iskolai oktatási módszerek és a tananyag változása. Az sem biztos, hogy a ma és egyre inkább a jövő gyermeke a könyvekből szerzi meg a szükséges információkat. Megnőtt az intenzívebb nyelvtanulás következtében az érdeklődés a nyelvkönyvek, s az idegennyelvű szépirodalom iránt.

Árvává lett a mese, az értékes irodalom. Újfajta analfabetizmus veszélye fenyeget: szellemi satnyulás, a fantázia elszegényedése, s a fizikai elszegényedés következtében egyre többen lesznek, akik nem juthatnak hozzá a KÖNYV-höz.

Horgas Béla hasonló aggodalmairól és félelmeiről beszélt saját megélt tapasztalatai alapján, idézve a LIGET karácsonyi számából Poszler György: Apokalipszis vagy metamorfózis című cikkéből.

Boldizsár Ildikó, a Pesti Szalon Kiadó szerkesztője és mesekutató arról beszélt, hogy milyen érzelmi, erkölcsi, szellemi útmutatást, életszabályt ad a gyermekeknek a MESE, valamint arról, hogy egyre több a napvilágot látott szörny-szülött mesekönyv, redukált, zanzásított klasszikus mesékkal, melyek többnyire már csak képmagyarázatok. Sajnos a szöveg és a kép összhangja nincs meg a legtöbb kiadványban. Így nem szolgálhatja a gyermek esztétikai fejlődését, szín- és formavilágának gazdagítását, az írott szöveg jobb megértését, s egyáltalán a szöveg feldolgozását.

Bazsó Márton a Móra Kiadó nehéz helyzetét ecsetelte. A könyvkiadás: üzlet. A minőségi könyvkiadás szakma és pénz kérdése. Ki fizeti meg? Ma úgy látszik, a minőségre nincs kereslet. Nincsenek új művek. A gyermekirodalomban a kontinuitás megszakadni látszik...

Csabai Dolóres a bajai ABC-kiadó képviselője a könyvön kívüli információ-hordozókról szólt, e téren kiadójuk tevékenységéről; a számítógépes oktatójátékokról, az ismeretterjesztő enciklopédiák CD-lemezen való megjelentetéséről.

A második napot 10–14 éves gyerekek kezdték – mindannyian a FSZEK Liszt Ferenc téri Gyermekkönyvtárának olvasói –, akik arról számoltak be, milyen könyveket szeretnének olvasni, azaz mit javasolnak a kiadóknak. Hiányolták az ismeretterjesztő irodalomból a közepes nehézségű munkákat, mert vagy kicsiknek szólnak, vagy a középiskolásoknak. Vékony könyveket szeretnének olvasni, a drágább könyvek olcsóbb kiadásait, több ifjúsági regényt, amelyek saját korosztályukról és korosztályuknak szólnak, több történelmi regényt a közelmúlt eseményeiről.

Végül a gyermekkönyvtárosok szóltak tapasztalataikról, gondjaikról. Dr. Nagy Zoltánné beszélt az iskolában a kötelező olvasmányok és az irodalomtanítás címén elkövetett agresszióról; arról hogy az új kihívásoknak a hagyományos gyűjtőkörű gyermekkönyvtárak már nem tudnak megfelelni; hogy a szakmai irányelvek felülbírálatára lenne szükség; hogy a gyerekeknek meg kell tanítani a technikai dokumentumhordozók nyelvét, a képi nyelvet a könyv párhuzamos megszeretetésével együtt, a film – videó – nyelvét, s egyáltalán megteremteni az átjárhatóságot a művészetek között.

Bencsikné Kucska Zsuzsa arról szólt, hogy a kevés pénzből hogyan lehet gyarapítani, s arról, hogy az utóbbi időben a kiadók már nem keresik a kapcsolatot a gyermekkönyvtárakkal, hogy mi az, amit meg kellene jelentetni.

Járai Aliz felhívta a figyelmet az elektromos médiák jelenlétére, a gyerekek részéről mutatkozó fokozott igényre, s arra, hogy ne konkurensi legyenek a

könyvnek, hanem támogatói, egymás kiegészítői. Szólt arról, hogy a könyvpiacón túlsúlyban van az ismeretterjesztő gyermekirodalom, de a kamaszkor irodalma hiányzik, illetve ami van, az fordított irodalom, más nép, más ország életét, erkölceit mutatja be, követhető példát nem ad. Ifjúsági irodalom nincs, ifjúsági film régóta nem készült.

Bana Éva a multimédiák, a CD-ROM-ok gyermekkönyvtári felhasználását, saját gyakorlatukat ismertette.

Tóth Gyuláné a gyermek- és ifjúsági sajtó jelenlegi állapotát vázolta, érték-közvetítő szerepüket, sokszor szereptévesztésüket, a sokszínű kínálatban való eligazítás nehézségeit, az eladhatóság és a tartalom fordított viszonyát.

A kétnapos tanácskozás a résztvevőket saját gyakorlatuk átgondolására, felülvizsgálatára készíti. Új vásárlási stratégiát kell kialakítani, preferenciákat a dokumentumhasználatban, az új igények kielégítésében átgondolni a gyermek- és felnőtt-szolgálat viszonyát.

Megfogalmazódott az az igény, hogy kívánatos lenne, ha a kulturális kormányzat, s az alapítványok támogatnák a gyermekkönyvkiadást, a tőkeszegény, értékes magyar könyvek kiadását, elérhető áron, hogy a szegényebb rétegek is hozzájussanak.

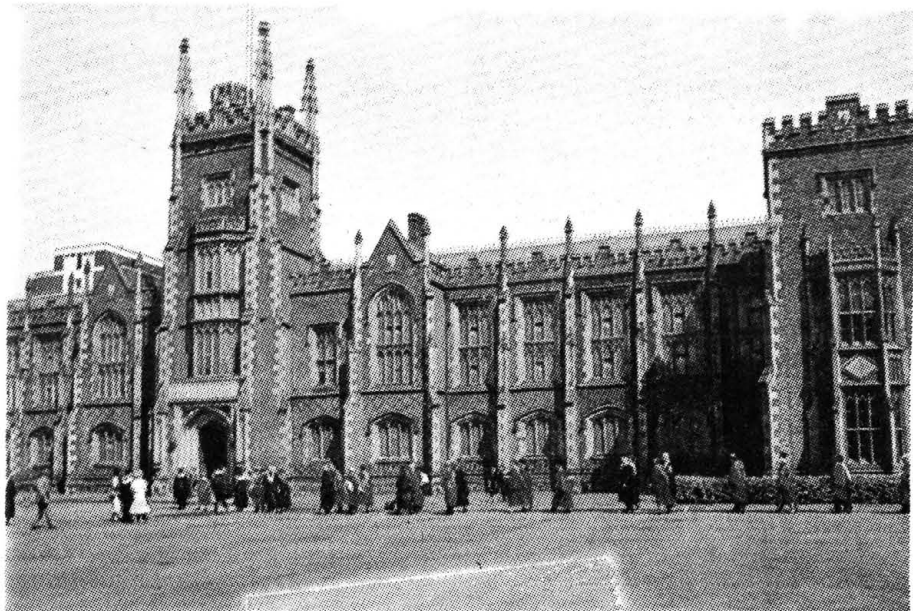
Tudomásul kell venni az új technikákat, módszereket, de a régi értékeket átmentve, megtartva megújítani.

Át kell értékelní a gyermekkönyvtárak szerepét, hogy megfelelhessenek az új társadalmi kihívásoknak. El kell dönteni, mi az, amiben lépünk kell és hogyan?

De nincs vége a Gutenberg-galaxisnak, a KÖNYV-re továbbra is szükségünk van!

Tóth Gyuláné

Queen's University

**EÖTVÖS KÁROLY
MEGYEI KÖNYVTÁR
VESZPRÉM**

*Könyvtári és Informatikai Szövetség
Megyei Könyvtári Tagozat
Kiss Gábor elnök úrnak*

*Könyvtári Egyesülés
Dr. Ambrus Zoltán elnök úrnak*

Tisztelt Elnök Urak!

A Veszprém megyei városi könyvtárigazgatók tanácsa (elavult szóval: a há-
lózat) március 13-án beszámolóom alapján megtárgyalta az előző napi buda-
pesti tanácskozáson történeteket és az alábbi egybehangzó álláspontra jutott:

A magyar könyvtárügyben egy olyan szűk csoport igyekszik magához ra-
gadni a hatalmat (Magyar Könyvtárosok Egyesülete, Nemzeti Kulturális Alap,
törvényelőkészítés, szaksajtó stb.) amelynek tagjaira fennálló ellentétek mellett
a csalhatatlanságukba vetett hit, a szakmai gőg, mások véleményének semmi-
be vétele és arrogancia a jellemző. Így fordulhat elő, hogy központi szolgál-
tatásokat egy tollvonással megszüntetnek. Erre példa a Könyvtári és Informa-
tikai Szövetség megyei tagozatának március 12-i ülése, amelyen abszurd mó-
don a szakminisztérium vezetői arról kaptak hangsúlyos és meg nem cáfojt
véleményt, miszerint a megyei könyvtáraknak nincs létjogosultsága.

Délután pedig a Könyvtári Egyesülés Igazgatótanácsai megbeszélésén a ta-
valy októberi egybehangzó akaratunkkal ellentétben asszisztáltunk egy általunk
jónak tartott szakmai lap megszüntetéséhez, főszerkesztőjének gusztustalan
megszégyenítéséhez.

Ugyanakkor az is bebizonyosodott, hogy rengeteg megtárgyalni valónk len-
ne, de erre nem volt idő.

Nyomatékosan kérem Elnök Urakat, tegyenek meg mindent azért, hogy to-
vábbra és talán gyakrabban is módunk legyen a baráti szellemű eszmecserére,
érdekeink közös védelmére, de két fórumunk ne válhasson egyesek szó-
csövénévé.

Levelem másolatát megküldtem a
megyei könyvtárak igazgatóinak,
a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatójának,
a szakminisztérium illetékeseinek,
a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros szerkesztőjének.

Tisztelettel:

Halász Béla
Igazgató

Ha csinálod, megérted

Egy tanulmányút tapasztalatai

*Mouó: Ha csak hallom, elfelejtem.
Ha látom is, megjegyzem.
Ha csinálom, megértem.*

Dr. David Baker

1996. február 18. és március 1. között tizedmagammal tagja lehettem annak a delegációnak, amely a British Council szervezésében az angliai és észak írországi könyvtári helyzettel ill. a könyvtári menedzsment aktuális problémáival ismerkedett. Szakmailag és emberileg egyaránt magas színvonalú, kellemes és igazán hasznos utazásban volt részünk.

Az első héten vendéglátónk a norwichi University of East Anglia volt. Ez a fiatal, modern egyetem Kelet-Anglia központi felsőoktatási intézménye. Az 1963-ban alapított campuson a 60-as években divatos, ma már talán kicsit idegennek tűnő erődítményszerű betonrengeteg fogadja a hallgatókat, akik a falakon és mellvédeken sétálva juthatnak el egyik épületből a másikba. Az egyetem szinte valamennyi tudományágban kínál kurzusokat.

Az egyetem könyvtára komoly kihívásoknak kell, hogy megfeleljen. A fejlesztési tendenciákat az 1993 decemberében kiadott ún. Follet jelentés határozza meg, amely egyértelműen az elektronikus dokumentumszolgáltatás felé irányítja az egyetemi könyvtárak figyelmét. A gyűjtés helyett az elérés válik hangsúlyossá. A Follet jelentés anyagi támogatást is je-

lent a könyvtárak számára, amennyiben azok hajlandók átértékelni alapszolgáltatásaikat. Elsősorban a kutatási anyagok és a folyóiratok tekintetében kell arra törekedni a jövőben, hogy a helybeli elérés helyett az azonnali távoli elérést és elektronikus szolgáltatást tudják az egyetemi könyvtárak biztosítani.

A könyvtár igazgatója, Dr. David Baker, sokoldalú és megnyerő egyéniségével, magas színvonalú, logikus előadásaival és nem utolsósorban csodálatos zongorajátékával lenyűgözte kis társaságunkat. Személyében egy igazi hatékony menedzservezetőt ismerhettünk meg. Előadásaiban bevezetett bennünket a projekttervezés alapjaiba, és mindezek közben megismerkedhettünk az általa irányított EDDIS-projektrel is. Az EDDIS (Elektronic Document Delivery – The Integrated Solution) az egyik legjelentősebb állami támogatással futó projekt ma Angliában. Célja, hogy egy egyetemek közötti teljes integrált elektronikus dokumentum-elérési és -szolgáltatási rendszert építsen ki, amelyben a használó bármely ponton belépve azonosítani tudja a keresett információt, megtalálja annak lelıhelyét, és 24 órán belül hozzájut a dokumentumhoz. Elsősorban folyóiratcikkek

másolatszolgáltatásáról van szó, kölcsönzendő dokumentumok esetében csak a megrendelést és az adminisztrációt tudja a rendszer kezelni. A projekt tervezői azt várják, hogy két-három éven belül Nagy-Britannia valamennyi egyetemi hallgatója könnyen és gyorsan hozzájuthat minden szükséges szakirodalomhoz, úgy, hogy a könyvtárakra nehezedő nyomás (folyóiratok megrendelése, tárolása, feldolgozása stb.) is csökken.

A norwichi egyetemi könyvtár által szervezett egyhetes menedzsmint kurzus lehetőséget teremtett arra is, hogy megismerkedjünk különböző angliai könyvtártípusok gyakorlatával, tapasztalatot cserélhessünk, ill. találkozunk a könyvtárakat kiszolgáló és támogató egyes cégek képviselőivel. Meglátogattuk Norwich városi könyvtárát, amelyet 1994-ben egy hatalmas tűzvész csaknem teljesen tönkretett. Az alagsorban elhelyezett levéltári anyag viszonylag szerencsésen megúsza a katasztrófát, a könyvtár állományának azonban nagyobb része a tűz martaléka lett. Ma immár új épületben, hatalmas erőfeszítésekkel próbálják újraépíteni a gyűjteményt.

Előadást hallottunk a Riey Dunn and Wilson skóciai könyvkötő és -restauráló cég képviselőitől, amely vállalat az egyik legjelentősebb és szakmailag legmagasabb színvonalú jelenleg a könyvtári piacon. Ők végzik például az új épületbe költöző Bibliothèque Nationale teljes könyvkötészeti munkálatait, és nekik köszönhető a norwichi városi könyvtár tüzet túlélő dokumentumainak a megmentése és új-jáélesztése is.

Látogatást tettünk Cambridge-be, ahol egyrészt bevezettek bennünket a Cambridge University Press – Nagy-Britannia egyik legnagyobb kiadó- és nyomdavállalata – működésébe, ill.

megtekintettük a patinás egyetem könyvtárát is. Érdekes volt látni, ahogy ez a hatalmas könyvtári nagyüzem a kótetkatalógusból egyenest a számítógépes adatbázisba ugrott át, a régi falak és bútorok között a legkorszerűbb számítógépes hálózatok kiépítésén dolgoznak. Mégis, összehasonlítva a UEA könyvtárával, úgy tűnik, nagy a lemaradásuk. Állományukban azonban imponálóan sok a magyar dokumentum.

Ugyancsak érdekes előadást hallhattunk a Unilever cég kutatási-információs központjának egy munkatársától, amelyből megtudhattuk, milyen kihívásoknak és feladatoknak kell manapság egy ilyen nagy kutatóapparátussal dolgozó cég információs szakembereinek megfelelniük. Valamennyi előadás és bemutató egyaránt arra mutatott, hogy a hálózatos együttműködés és a nagytömegű információszolgáltatás állnak ma Nagy-Britannia érdeklődésének a középpontjában.

Utazásunk második hetét Belfastban töltöttük. Sokan megkérdezték és kérdezik ma is, miért pont Belfastban. Eleinte mi sem tudtuk, de azt hiszem ezután a hét után jobban megértjük a British Council azon szándékát, hogy szeretné népszerűsíteni Észak-Írországot, hiszen sajnos a politikai helyzet következményeként nem sokan utaznak ide önszántukból. Pedig van itt mit látni és tanulni!

Gyönyörű tájakat, kedves, különösen vendégszerető embereket és professzionális könyvtárakat találtunk. Szakmai programunk fő szervezője a belfasti Queen's University könyvtárának igazgatója, Norman Russel volt. Ő a másik igazi menedzser könyvtárvezető, aki néhány év alatt valódi csodát művelt a könyvtárával.

Az 1849-ben alapított egyetem – amelynek főépülete impozáns angol várkastélyra hasonlít, a város egyik fő látványossága – könyvtárának politikája a gyűjtés volt, a szolgáltatásokra igen kevés hangsúlyt fektettek. Észak-Írország második egyeteme, az 1960-as évek végén alapított New University of Ulster könyvtára sokkal kisebb gyűjteményt kezel, itt azonban kezdettől fogva a szolgáltatásokon van a hangsúly. Ennek ellenére az elmúlt kb. öt év alatt a Queen's University utolérte Ulstert, három év alatt elvégezték a retrospektív konverziót, számítógépesítették a teljes könyvtári munkafolyamatot. Korszerű menedzsment alapelveket alkalmazva, elsősorban a team-munkára alapozva működik a könyvtár. Különösen nagy fontosságot tulajdonítanak a munkatársak és a felhasználók képzésének, a minőséget és a hatékonyságot objektívan mérő módszereknek. A könyvtár nemrégiben felismerte, hogy feladata a hallgatók ellátása mellett a város lakosságának, elsősorban a kutatással foglalkozóknak a kiszolgálása is. Ennek érdekében kiépítették a külső felhasználók számára tagsági díj ellenében igénybe vehető szolgáltatások rendszerét.

Észak-Írország életét és gondolkodását alapvetően befolyásolják és meghatározzák a politikai konfliktusok. Az első napon hallott politikai tájékoztatóból – melyet a London Independent egy újságírója tartott – és a belfasti városnézésből világossá vált mindaz, amiről itthon csak a hírekből értesülünk: micsoda erőket képes a gyűlölet felszabadítani az emberben. Belfast városában Berlinre emlékeztető falak húzódnak az utak közepén, vannak, akik házukat ablak nélkül építik, hogy ne lássák az utca másik oldalán élőket. A falakra festett politi-

kai felhívások, békére ill. harcra serkentő képek és feliratok sajátosan ijesztő és torokszorító hangulatot árasztanak.

A város egyik legrégebbi könyvtára az 1788-ban alapított Linen Hall Library. Ez a független, közadakozásból üzemelő könyvtár elsősorban helytörténeti anyagokkal foglalkozik. Legjelentősebb különgyűjteménye a térség politikai eseményeivel foglalkozó mindenféle dokumentumot gyűjt, röpiratoktól kezdve a jelvényeken át az újságcikkekig. A gyűjtemény jelentősége abban áll, hogy politikai meggyőződéstől függetlenül befogad minden anyagot, származzon akár az IRA-tól vagy a protestáns felkelőktől.

Igen érdekes egy napos kirándulást tettünk az Észak-Írország vallási központjának kikiáltott Armagh városkába. A kis település városképeinek meghatározója az egymással szemben elhelyezkedő katolikus és protestáns katedrális. A két oldal igyekszik békében élni egymás mellett, az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy egész utunk során itt találkoztunk a legtöbb katonával. A kirándulás során megismerkedhettünk az ír történelem és mitológia legfontosabb eseményeivel is.

A közművelődési könyvtárak Észak-Írországban az oktatásért és a könyvtárakért felelős kormányhivatalok kezében vannak. Őt ilyen irányító hatóság működik a területen, felelőségük a közkönyvtári és iskolai könyvtári ellátás biztosítása. A kölcsönzést elsősorban fiókkönyvtárak és mobilkönyvtárak hálózatával oldották meg. A könyvtártípust nem a lakosság száma, hanem földrajzi eloszlása határozza meg, a szétszórt lakosságú területeken inkább mobilkönyvtárakat alkalmaznak. A központi referenzs könyvtár a Belfast Central Library.

Az iskolai könyvtárak ellátása és módszertani felügyelete egyaránt a fenti hatóságok feladata. Minden iskolai könyvtár jogosult egy alapgyűjteményre, amelynek nagyságát a tanulólétszám adja meg. Ezt az állományt évente frissítik. Az Iskolai Könyvtári Szolgálat központi kiállítótermében elhelyezett mintagyűjteményből az iskolai könyvtárosok szabadon válogathatnak. A Szolgálat gondoskodik szemléltetőanyagról az iskolai ünnepélyekhez, kazettákról, diákról, multimédia anyagokról stb. A pedagógusok rendelkezésére áll egy referenzkönyvtár, ahonnan a munkájukhoz szükséges módszertani irodalmat kölcsönözhetik. A dokumentumokat a Szolgálat központilag feldolgozza. Ők gondoskodnak az iskolai könyvtárosok képzéséről is.

1965-ig Észak-Írországban nem volt szervezett könyvtárosképzés. A szakképzettség megszerzéséért vizsgát kellett tenni a Könyvtáros Egyesületnél, a vizsgához szükséges ismereteket gyakorló könyvtárosoktól lehetett megtanulni. 1965-ben nyílt meg a könyvtártanszék a Queen's University-n. A 80-as évek végére olyan mértékűvé nőtt a munkanélküliség a könyvtáros szakmában is, hogy a tanszék felhagyott a hagyományos könyvtárosképzéssel, azóta nem tanítanak könyvtártörténetet, katalógizálást és osztályozást, tájékoztatást. Ehelyett a képzés teljes egészében az információs és számítógépes ismeretekre koncentrál. Az egyetlen politikája, hogy olyan szakembereket képezzenek, akik sokfé-

le munkát el tudnak vállalni, beleértve a könyvtárit is. A tipikusan könyvtári ismereteket majd a gyakorlatban megtanulják. A Könyvtáros Egyesület eleinte nem fogadta el ezt a képzési formát, de ma már elfogadja.

Végül, de nem utolsó sorban szót kell ejtenem a szervezésről. Utazásunk fő szervezője, lelke Mrs. Joan Welsby volt. Brilliózus munkát végzett, pedig nem volt könnyű dolga. Azon túl, hogy gondoskodnia kellett minden percünkről, szellemi és fizikai szükségleteinkről, még főzési tudományát, autózézetési képességeit is kiválóan bizonyította. A Norwichban töltött hét talán legszebb emléke az a koncert, amelyet Joan és David Baker adtak a számunkra, és amelynek repertoárján Joan végigénekelte az angol-amerikai-skót dalirodalom legszebb darabjait.

Belfastban a British Council helyi irodája szervezte programunkat, minden szempontból tökéletesen gondoskodtak rólunk. Az odafigyelés, annak az érzése, hogy tényleg fontosak voltunk a velünk foglalkozók számára, különösen jól esett.

A hasznos ismeretek és tapasztalatok mellett tehát kellemes élményekkel is gazdagodtunk. Köszönet érte minden szervezőnek, a British Councilnek és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének is. David Baker alapelve szerint (ld. a mottót) mindezt akkor fogjuk igazán megérteni, ha a gyakorlatba is át tudjuk ültetni.

Varga Katalin

A Könyvtári és Informatikai Kamara hírei

Február 23-án megtartotta szakmai napját a Tudományos és Szakkönyvtári Tagozat. A szép számban összegyűlt kollégáknak dr. Desseffy Anna, a Igazságügyminisztérium jogásza, a törvény egyik előkészítője beszélt a közbeszerzési törvény könyvtári vonatkozásairól. Szerinte minden olyan könyvtár a törvény hatálya alá tartozik, amelyik költségvetési szerv vagy annak egysége, ha áru-beszerzése meghaladja a 10 millió, szolgáltatási megrendelése pedig az 5 millió forintos értékhatárt. A jelenlevők felhívták a figyelmet a könyvtárak nehézségeire, melyek a beszerzés nem éppen tipikus voltából fakadnak. A heves vita után az a döntés született, hogy a tagozat a többi leginkább érintett könyvtártípus is képviselő Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumával és a Magyar Periodika Körrel együtt felkéri a Közbeszerzési Tanácsot egy olyan állásfoglalás meghozatalára, amely irányadó lehet a könyvtárak speciális helyzetében.

A képviselő-testület március 7-én ülésezett, a legfontosabb napirendi pont az NKA Könyvtári Szakmai Kollégiuma vezetőjének ismertetője volt az alap által idén odaítélhető támogatások elosztási elveiről.

Először vett részt az ülésen a nemrégiben megalakult Győr-Moson-Sopron Megyei Tagozat képviselője, Horváth Sándor Domonkos, a győri Városi Könyvtár igazgató-helyettese.

A KIK képviselői is részt vettek a KKDSZ február 27-i országos értekezletén, melyen Magyar Bálint művelődési miniszter kijelentette, hogy a minisztérium az intézmények fennmaradását támogatja.

Elkezdődött az anyaggyűjtés, a munka előkészítése a brit-magyar együttműködési program keretében jóváhagyott projekttel kapcsolatban. A pályázaton elnyert összeg egy könyvtár működési tervének kidolgozását teszi lehetővé. Négy magyar és három angol szakértő együttműködése nyomán fog megszületni a könyvtár stratégiai terve, szolgáltatásainak hatékonyság elemzése és átfogó minőségelvű irányítási koncepciója. Ezek modellként szolgálhatnak majd a hazai könyvtárak működéséhez.

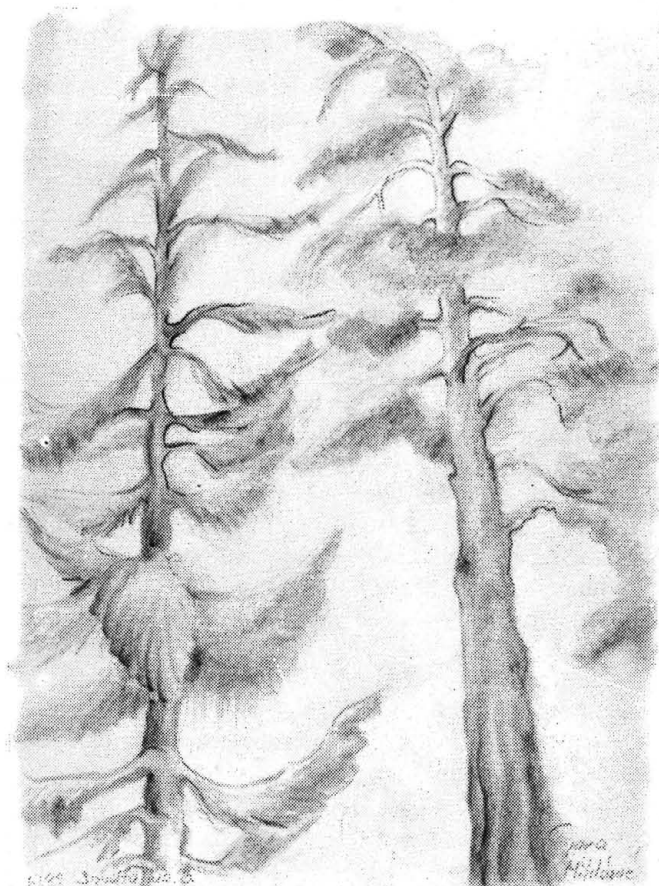
Megjelent a kamara új kiadványa, a Stratégiai tervezés, marketing, TQM című kétnyelvű kötet. A könyvben magyarul és angolul olvasható Maurice B. Line „A könyvtáros jövője” és Sheila Corral „Fejlesztő vezetés a hálózatba szervezett könyvtárban” című előadása. Tartalmazza a kiadvány a Lakitelken elhangzott előadások fóliáit és a kiegészítő anyagokat (grafikonokat, ábrákat stb.) is. A könyv megrendelhető a kamara titkárságán, a mellékelt megrendelőlapon.

A kaposvári Pannon Agrártudományi Egyetem Állattenyésztési Kar Könyvtára felkérte a kamarát, hogy vállalja el a szeptemberben sorra kerülő, az INRA-

val közösen szervezett nemzetközi konferencia védnökségét. A tanácskozás témája "A hálózatok szerepe és a tudományos tájékoztatás korszerű gyakorlata a felsőoktatásban és a kutatásban". A KIK a felkérésnek örömmel tesz eleget.

A Magyar Adatbázisforgalmazók Szövetségének a KIK képviselőivel kibővített elnökségi ülésén megállapodás született arról, hogy a kamara részt vesz a DAT '96 konferencia szervezésében. Az egyik könyvtári tagozat témája, a KIK javaslatára, a következő lesz: Az elektronikus információ hatása a könyvtári gyűjteményekre és szolgáltatásokra.

A Megyei Könyvtári Tagozat március 12-i tagozati ülésének vendége volt Inkei Péter helyettes államtitkár, dr. Striker Sándor főosztályvezető, dr. Rónai Iván, aki április elsejétől a Kulturális Örökség Főosztályát vezeti, valamint Csaba Gabriella és Bariczné Rózsa Mária a Művelődési és Közoktatási Minisztériumból, továbbá Papp István, a Nemzeti Kulturális Alap Könyvtári Szakmai Kollégiumának vezetője. Az ülésen a tagozat felhívta a minisztérium képviselőinek figyelmét a megyei könyvtárak megoldatlan problémáira és felajánlotta, hogy a további munka megkönnyítése érdekében rövid időn belül elkészít egy felmérést e könyvtártípus jelenlegi helyzetéről, szolgáltatásairól.

Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz

Lezárva: 1996. március 19.

55. szám

Varga Györgyné – Gyászol a Zempléni Könyvtárosok Szervezete. Varga Györgyné, Julika, a tolcsvai könyvtár vezetője, a ZKSZ ellenőrző bizottsági tagja március 3-án örökre elment. Megnyerő személyisége, kitartó szorgalma, optimizmusa, család- és munkaszeretete, „tantaluszi” életküzdelle mindannyiunk számára példa és pótolhatatlan veszteség. Ötvenéves volt. Nyugodjon békében.

Kitüntetések – Március 15-én magas állami kitüntetésben részesült két könyvtáros, a szolnoki Pápayné Kemenczey Judit és a szombathelyi dr. Tóth Gyuláné. Az MKE elnöksége nevében Poprády Géza ügyvezető elnök tolmácsolta az egyesület köszönetét a magyar könyvtárügy és az egyesület érdekében kifejtett tevékenységükért.

Elnökségi ülés, 1996. március 14. – A lezajlott és készülő rendezvényekre vonatkozó programpont nagyrészt a debreceni vándorgyűlés előkészületeivel és a májusi nyíregyházi konferencia hírével foglalkozott. Beszámoló hangzott el a tanács február 29-i üléséről, a könyvtári törvény munkálatainak folytatásáról, a Nemzeti Kulturális Alap Könyvtári Szakkollégiumának pályázatairól, az MKE Képzési Bizottságának létrehozásáról (ezekről alább részletesen szólunk). Az elnökség elfogadta az MKE gazdasági beszámolóját az 1995. évről és gazdasági előtervét az 1996. évre, majd döntött a szervezetek támogatására kiírandó pályázat feltételeiről.

Elnökségi munkaterv – Tájékoztatjuk az MKE tagjait, hogy az elnökségnek az előző ülésén jóváhagyott 1996. évi munkatervét a titkárságtól kézhez kapták a tanács tagjai, a szervezetek elnökei, a társszervezetek, valamint a KKDSZ és az MKM illetékesei, és az MKE központi testületi tagjai is.

Tanácsülés, 1996. február 29. – A fő téma a vándorgyűlés tervezett menetrendje volt (a részletekről ld. külön alább). A tanácsülésre ez alkalommal meghívást kaptak a szekciók elnökei is, a vándorgyűlési szekcióprogramokat egyeztetendő. – A tanácsülés határozata alapján módosult a Fitz-díj odaítélésének rendje (ld. alább). – Gellér Ferencné tájékoztatott arról, hogy az MKE-től 1995-ben 70 fő kapott öt-ötezer forintos képzési támogatást. – Ottovay László főtitkár ismertette az elnökség 1996. évi munkatervét, kiemelve az aktuális feladatokat. (A tanács tagjai a munkatervet a helyszínen megkapták.) Kérte a tagdíj-fizetési fegyelem erősítését és felhívta a figyelmet arra, hogy az őszi küldöttközgyűlés mellett idén a szervezetekben is taggyűléseket kell tartani. – A következő tanácsülés (április 18.) témája a szaksajtó kérdése lesz (ld. alább).

Debreceni vándorgyűlés – A szervezéssel kapcsolatos határidők idén előreláthatólag a következők lesznek: a jelentkezési lapokat a szervezetek elnökeinek

márc. 11-én küldik ki a debreceni kollégák, a jelentkezés határideje május 12. lesz, a szekcióprogramok véglegesítésének határideje szintén május 12. – A részvétel „anyagi vonzatai”: a részvételi díjak: 1000 Ft (MKE-tagok), 1500 Ft (nem MKE-tag könyvtárosok), 2000 Ft (vendégek), 500 Ft (nyugdíjasok és nappali tagozatos könyvtároshallgatók). A kollégiumi szállás 600 Ft, az étkezések ára alkalmanként 200–400 Ft lesz. A szombati kirándulások ára autóbusszal és ebéddel együtt 1950–3000 Ft lesz, a gépkocsival csatlakozóknak ennél kevesebb. – A vándorgyűléssel egy időben kerül sor Debrecenben a Magyar Könyvtárosok IV. világtalálkozájára, amelynek résztvevői is bekapcsolódnak a vándorgyűlési programokba. Szintén kapcsolódó rendezvény lesz a kétnapos európai gyermekkönyvtároskonferencia az MKE Gyermekkönyvtáros Szekciójának szervezésében.

Fitz-díj – A tavalyi tapasztalatok alapján a Fitz-díj odaítélésének rendjét az 1996. február 29-i tanácsülés módosította. Ebből az alkalomból megismételjük, hogy milyen céllal jött létre a díj, és ismertetjük, amit a szavazáshoz tudni célszerű.

A Fitz József díjat 1989 óta ítélik oda a könyvtárosok szavazatai alapján a könyvtárakban legnagyobb sikert aratott, értékes könyveknek. Minden évben a Magyarországon az előző naptári évben megjelent teljes könyvtermésből öt mű részesíthető jutalomban, tematikai megkötés nélkül. Az elismerés magyar szerző esetén a szerzőt, fordítás esetén a kiadót vagy a fordítót illeti; ez egy-egy mű esetében 30.000 forintot jelent. A díj átadására hagyományosan a vándorgyűlésen kerül sor. A díjat az MKM Kiadói Főosztálya biztosítja, a technikai lebonyolítás az MKE feladata. A díj odaítélését előkészítő öt fős bizottságot az MKE tanácsa hozza létre két éves megbízással a Társadalomtudományi, az Olvasószolgálati, a Gyermekkönyvtáros, a Műszaki Szekció és a Közkönyvtári Egylet egy-egy képviselőjéből. A bizottság az első negyedévben kiválasztja az előző évi könyvtermésből a díjazásra javasolt műveket, azokról értékelést is tartalmazó jegyzéket készít. A jegyzéket a tanács tagjain keresztül megismerteti és véleményezteteti a könyvtárosokkal, akik a jegyzéket természetesen ki is bővíthetik. Az elnökség és az előkészítő bizottság a kibővített lista alapján választja ki a díjazandó öt művet. A bizottság összegzi a szavazatokat és a végleges javaslatot átadja az MKM Kiadói Főosztálynak.

Az idei ütemterv: a bizottság jegyzéke április 18-ig készül el, a döntés a június 13-i elnökségi ülésen várható.

Könyvtári törvény – Az MKM Könyvtári Osztálya június 10-ig kért véleményt az MKE-től a törvénykezési szeminárium összefoglaló anyagának vitája alapján feltett kérdésekre. Az elnökség levélben hívta fel a szervezeteket, hogy vezetőségi ülésen vagy rendezvény keretében vitassák meg az anyagot és tudassák véleményüket az elnökséggel még annak május 9-i ülése előtt.

Képzési bizottság – Az MKE elnökségének 1996. március 14-i ülése elfogadta a Képzési bizottság újjáalakításának és a bizottság működésének rendjére tett javaslatot. A könyvtárosképző intézmények vezetőiből és a különböző könyvtártípusok (a képzés „megrendelői”) képviselőiből álló bizottság megalakítása megkezdődött.

Könyvtári szaksajtó – Az április 18-i tanácsülés témája a könyvtári szaksajtó helyzete lesz. Az ülésre meghívást kapnak a lapok szerkesztői is. Bevezetésként a szaklapokat Pogány György értékeli majd. Az NKA Könyvtári Szakkollégiuma

a támogatási prioritások meghatározása érdekében hasonló megbeszélésekre kéri fel a KIK-et és az OKT-t is.

NKA – Megjelent a Nemzeti Kulturális Alap Könyvtári Szakkollégiumának pályázati felhívása. A nyitott pályázatok keretében a következő témák szerepelnek: 1. Kutatás és fejlesztés, 2. Adatbázisok építése és terjesztése, hozzáférhetőségük javítása, 3. Nemzeti és etnikai kisebbségek ellátása, 4. Továbbképzés, 5. Könyvtárhasználati segédletek előállítása. A meghívásos pályázat TEXTLIB integrált könyvtári programrendszer fejlesztési munkálatainak befejezésére szól. A benyújtás határideje: 1996. március 31.

Tagdíj-átutalási egyszerűsítés – A szervezetek gazdasági felelőseinek valószínűleg nagy öröme szolgál, hogy 1996-ban az őszi küldöttközgyűlés elé terjesztendő ügyrendi szabályzat megfogalmazásával párhuzamosan megkezdjük a tag- és tagdíj-nyilvántartási rendszer egyszerűsítését. Ennek első lépéseként a szervezeteket szeretnénk némiképp tehermentesíteni, azaz megkímélni a második és harmadik regisztrációval kapcsolatos részösszegek egymás közötti átutalásától, amelyet a titkárság átvállalt. Egyelőre a második és harmadik helyen regisztrált tagok adatairól továbbra is az elsőként regisztráló szervezetnek kell a többieket tájékoztatnia, azonban a központi számítógépes tag- és tagdíj-nyilvántartási rendszer felállítása már az idén megkezdődik.

Szakmai pályázatok – Az elnökség március 14-i ülésén határozott a szervezetek tevékenységét segítő ideai szakmai pályázatok kiírásáról, amelyet hamarosan eljuttat a szervezetek elnökeinek. Arra számítunk, hogy hozzávetőleg az idén is az előző évi pályázati kerettel gazdálkodhatunk. A tavalyi elnökségi támogatással eddig 20 szervezet számolt el. Kérjük a többieket is, hogy ezt mielőbb tegyék meg, mert az 1996. évi támogatásnak ez a feltétele. A pályázati elszámolás határideje ezután a tanácsstagok javaslata alapján nem az év vége lesz, hanem február közepe, mivel a szervezetek jószerével csak félévkor jutnak hozzá a támogatáshoz.

Tájékoztatottság és együttműködés – Ezzel a címmel 1996. március 29-én országos művelődési konferencia lesz Kaposváron. A szervezők felkérték a főttitkárt, hogy képviselje az egyesületet, és adjon rövid tájékoztatást a magyar könyvtárak helyzetéről.

Könyvfesztivál, könyvtáros-klub – Programja: április 27-én könyvtári szoftver-nap, 28-án CD multimédia-nap, 29-én a Magyar Periodika Kör rendezvénye. Könyvtárosoknak a belépés ingyenes lesz (meghívó a Tabula Ráza Bt-től igényelhető, Nagykovácsi, Bajcsy Zs. u. 24. 2094. tel./fax: 138-9249). A tervekben szerepel egy kerekasztal-beszélgetés a kötelespéldány-szolgáltatásról. Az eddigi Fitz-díjas könyvek jegyzékét kiállítják, és a könyvfesztivál látogatói javaslatokat tehetnek az idén díjazandókra.

Hazai összefogás, nemzetközi együttműködés – A május 2-től tartandó két-napos nyíregyházi konferenciára a millicentenáriumi programok keretében és a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár új épülete átadásának 20. évfordulója alkalmából kerül sor. A tanácskozás fő témáit az 54. hírlevélben már ismertettük. A meghívó szerint a vitaindító előadásokat Nagy László (Nyíregyháza), Kokas Károly és Mader Béla (JATE, Szeged), valamint Ambrus Zoltán (Békcécsaba) tartják. A konferenciát követő napon, május 4-én a résztvevőket kirándulásra invitálják a szervezők a szabolcsi földvárhoz.

Kelet-nyugat tanácskozás – Az INRA (L'Institut National de la Recherche Agronomique) 50 éves fennállásának alkalmából Kaposvárott kelet-nyugat tanácskozást tart 1996. szeptember 2–5. között. A hálózatok szerepe és a tudományos tájékoztatás korszerű gyakorlata a felsőoktatásban és a kutatásban címmel a Pannon Agrártudományi Egyetem Állattenyésztési Kar Könyvtárában. Bővebb információt lehet kérni Vadászné Varnyú Anikótól, tel.: 82/514-155, fax: 82/312-624, e-posta: Aniko@elettan.kaposvar.pate.hu. Az MKE vállalta a rendezvény szakmai védnökségét.

Ajándékkönyvek az OMIKK-tól – Minden könyvtárhasználó, aki 1996. április 1. és június 30. között iratkozik be az Országos Műszaki Könyvtárba, mintegy 40 féle, az OMIKK által kiadott szakkönyvből választhat érdeklődése szerinti ajándékkönyveket.

Gyermekkönyvtáros Szekció (GYSZ) – A GYSZ elnöksége január 25-én és március 1-jén tartott ülésein megtervezte a szekció éves programját. Mihamarabb pályázatot ír ki a gyermekkönyvtárak közönségkapcsolatainak témakörében és ugyanerről a kérdésről országos tanácskozást rendez május 23–24-én Szombathelyen. Ez utóbbi rendezvényhez egy autóbuszos ausztriai szakmai tanulmányút is kapcsolódik majd. A vándorgyűlés szekcióülésével összekapcsolva nyugat-európai és határon túli magyar gyermekkönyvtárosokkal szakmai kerekasztal-konferenciát rendez, a külföldi vendégek részére intézménylátogatásokat is biztosít. A szekció éves taggyűlése ősszel lesz, egy, a multimédiát közvetítő berendezésekről, dokumentumokról és használatukról szóló előadássorozattal összekapcsolva. E rendezvényre a gyermekek számára kiadott CD-ROM-ok kiadói, terjesztői is meg kívánják hívni.

Műszaki Könyvtáros Szekció (MKSZ) – A szekció január-februári híradója tartalmazza az MKSZ 1995. évi eseménynaptárát és az 1996-ra tervezett programot. – Február 22-én dr. Horváth Péter tartott előadást a HUNGARNET Egyesület Könyvtáros Tagozata és az MKSZ közös szervezésében Az Internet „hasznossága” (kedvenc URL-jeim fényében) címmel. – Március 20-án dr. Koltay Tibor számol be a Manchester Metropolitan Egyetem és a De Montfort Egyetem könyvtáraiban szerzett tapasztalairól: Könyvtármenedzsment, ahogy Angliában csinálják, majd egyesületi és szekcióhírek (Balogh Margit) után Gombos László mutatja be az OMIKK Infocenter számítógépes szolgáltatásait.

Olvasószolgálati Szekció (OSZ) – Április 17-én lesz a BME K épület oktatói klubjában az OSZ szekcióülése, amelynek témája: Adatbázisok telepítése és használata az olvasószolgálatban (problémák, eredmények, helyi tapasztalatok). Az előadásokat követően vitára és tapasztalatcserére kerül sor, délután pedig hat budapesti nagykönyvtárban vehetnek részt az érdeklődők számítógépes adatbázisok bemutatóin műhelymunka keretében.

Társadalomtudományi Szekció (TSZ) – Ez évi első rendezvényükön, február 23-án Hegedűs Péter, az OSZK főigazgató-helyettese, aki nemrég tért vissza több éves, a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank közös könyvtárának vezetőjeként teljesített külszolgálatából, tartott diavetítéssel kísért előadást.

Zenei Szekció (ZSZ) – A ZKSZ novemberi összejövetelén dr. Tószegi Zsuzsanna, az OSZK osztályvezetője adott tájékoztatást a magyarországi CD-ROM-kiadás és -kereskedelem helyzetéről. Az igen érdekes előadást bemutató egészítette ki: Posta Pál és G. Somogyi Klára segítségével a jelenlévők képet alkothat-

tak a jelenleg kapható CD-ROM-okról, illetve a nemzetközi zenei bibliográfiát tartalmazó lemezről. – A szekció következő összeövetelét január végén ismét a Széchényi Könyvtárban tartotta. Ez alkalommal Szőnyiné Szerző Katalin, a Zeneműtár vezetője kalauzolta az érdeklődőket a Zeneműtár kiállításán, amely Mosonyi Mihály életének és zeneszerzői tevékenységének legfontosabb állomásaival ismerteti meg a látogatót. Külön élményt jelentett az a néhány részlet, amely a szerző ritkán hallható műveiből szólt meg.

Pécsi Könyv- és Infotár – Ezzel a címmel jelent meg az első száma egy új lapnak, melyet a Janus Pannonius Tudományegyetem Könyvtára ad ki.

Vasi civil címtár – Az MKE Vas Megyei Szervezete a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központtal közösen kiadta a vasi egyesületek, alapítványok és más civil szervezetek címtárát. Munkájukat az elnökség is támogatja.

Nagy-britanniai tanulmányút – Március 1-jén hazaérkezett a British Council által szervezett és támogatott kététhetes norwichi és belfasti tanulmányútról a tíz fős könyvtáros-csoport. Reméljük, beváltják ígéretüket, hogy tapasztalataikat a szakajtóban is közzéteszik.

British Council – A nottinghami egyetem könyvtára fejlődő országok felsőoktatási könyvtárosai számára hirdet gyakorlati képzésre szóló ösztöndíjat. Minden évben április 1-jén és szeptember 1-jén döntenek a pályázatokról. A pályázatokat idén március 15-ig, illetve július 15-ig kell(ett) benyújtani a British Councilhoz. Az érdeklődők a következő címen kaphatnak bővebb tájékoztatást: The British Council Library, Information and Books Officer, 1068 Budapest, Benczúr u. 26. Tel.: 321-4039, fax: 342-5728.

RTMLA – Március 8–9-én tartotta Stockholmban vezetőségi ülését az RTMLA, az IFLA könyvtárosegyesületek vezetésével foglalkozó kerekasztala. Bátonyi Viola mint az RTMLA vezetőségének tagja, egyben régiónk képviselője meghívást kapott az ülésre. Az MKE a repülőjegy árának fedezésével járult hozzá részvételéhez. Bátonyi Viola az 1996. március 14-i elnökségi ülésen számolt be a közép-kelet-európai könyvtárosegyesületek körében végzett felmérés tanulságairól és megismétlésének tervéről.

Sri lankai híreink – Bővülnek az MKE nemzetközi kapcsolatai! A Sri Lankai Könyvtárosok Egyesülete meghívta elnökünket, Vajda Eriket, hogy még UNIDO szakértői megbízatásának lejárta és áprilisi hazautazása előtt tartson 36. közgyűlésén előadást Changing role of information supply címmel. Ezzel a hírrel egyben azt is tudatjuk, hogy Erik április végétől ismét itthon lesz – immár végleg! –, úgy tudjuk, a nyíregyházi konferencián már részt is szeretne venni.

68. Deutscher Bibliothekartag – Az MKE egy tagja meghívást kapott a német könyvtárosegyesületek június eleji erlangeni konferenciájára. Mivel ez alkalommal kifejezetten egy tudományos könyvtári középvezetőt látnának szívesen vendégül, az elnökség a rendezvényre Gábor Kálmánét, az OSZK Nemzetközi Csereosztályának vezetőjét delegálja.

IFLA-konferencia, 1996. Peking – Az IFLA 62., pekingi közgyűlésén az elnökség döntése alapján Vajda Erik elnök képviseli az MKE-t.

IFLA-konferencia, 1997. Koppenhága – Isztambul és Peking után 1997. augusztus 31. és szeptember 5. között jóval közelebb, Koppenhágában lesz az IFLA 63., éves konferenciája. Az első tájékoztató prospektus már megérkezett az MKE titkárságára. Az IFLA főtitkára, aki január végén Budapesten járt, ki-

fejezte reményét, hogy 1997-ben Koppenhágába és 1998-ban Amsterdamba a kelet- és közép-európai könyvtárosok is jelentős számban eljutnak.

Számlaszám-változások – Az OTP-nél megváltoznak a számlaszámok. Megismételjük kérésünket, hogy a szervezetek FELTÉTLENÜL jelentsék be a titkárságnak az új számaikat. Az egyesület központi számlaszáma a következő: 11708001-20102575 (OTP, Budapest, VIII. József krt. 33.).

Előzetes rendezvénytár:

- 1996. március 29. Tájékozottság és együttműködés, országos művelődési konferencia, Kaposvár
- 1996. április 11–13. Közép- és kelet-európai könyvtári automatizálási konferencia, Budapest
- 1996. április 17. Adatbázisok telepítése és használata az olvasószolgálatban, az Olvasószolgálati Szekció rendezvénye
- 1996. április 18. Az MKE tanácsának ülése
- 1996. április 24–26. Quality of electronic services, ELAG-konferencia, Berlin
- 1996. április 27–30. 3. Budapesti nemzetközi könyvfesztivál, könyvtárosklub
- 1996. május 2–4. Hazai összefogás, európai együttműködés, országos konferencia, Nyíregyháza
- 1996. május 13–16. 7th Joint European Networking Conference, Budapest, MTA
- 1996. május 23–24. Gyermekkönyvtárak közönségkapcsolatai, a Gyermekkönyvtáros Szekció rendezvénye, Szombathely, utána ausztriai tanulmányút
- 1996. július 1–5. Iskolai könyvtárosok VII. nyári akadémiaja: Könyvtár az iskolában – iskola a könyvtárban, Győr
- 1996. augusztus 7–9. Az MKE 28. vándorgyűlése, Debrecen
- 1996. augusztus 7–9. Magyar könyvtárosok IV. világtalálkozója, Budapest–Debrecen, részben a vándorgyűléshez kapcsolódva
- 1996. augusztus 7–9. Európai gyermekkönyvtáros-konferencia (a vándorgyűléshez kapcsolódva)
- 1996. augusztus 25–31. Az IFLA 62. közgyűlése, Peking
- 1996. augusztus 27–30. Networkshop '96, Debrecen
- 1996. szeptember 2–5. A hálózatok szerepe és a tudományos tájékoztatás korszerű gyakorlata a felsőoktatásban és a kutatásban, Kelet-nyugat konferencia, Kaposvár
- 1996. október 21–25. A FID 48. kongresszusa, Graz
- 1996. október 28–november 1. DAT '96 konferencia.

Állást keres: Levitin Jakov (tel.: 287-2660, lakás), aki a Moszkvai Nyomdaipari Egyetem könyvtáros szakán végzett, orosz és passzív angol nyelvismerettel rendelkezik. – Budapesti állást keres Barabás Veronika, aki másodéves a bajai főiskola budapesti tagozatán. Értesítési cím: Barabás Józsefné, 7400 Kaposvár, Kinizsi ltp. 5. II. 8., tel.: 82/313-836. – Határozatlan idejű munkaviszonyban elhelyezkedne Molnár Andrea (tel.: 133-1823). OSZK szaktanfolyamot végzett, passzív angol és latin nyelvismerettel rendelkezik. – Lehetőleg egyműszakos állást keres Selmeczi Pálma (értesítési címe: 1734 Budapest, Pf. 64, lakástelefon: 287-0091 vagy 342-7534). Könyvtári gyakorlattal, passzív német nyelvtudással, számítógépes alapismeretekkel rendelkezik. Korábban könyvtárkezelői tanfolyamot végzett, 1997-ben fejezi be tanulmányait az OSZK könyvtáros-asszisztensi

tanfolyamán. – Könyvtár-történelem szakos főiskolai végzettséggel olvasószolgálati, iskolai vagy gyermekkönyvtári munkát vállalna Sajtiné Bácskai Erzsébet (tel.: 410-5000, lakás). – Könyvtári (legszívesebben olvasószolgálati) munkát vállalna Frecska Ildikó (tel.: 261-2195, lakás). Az OSZK könyvtáros-asszisztensi szaktanfolyamán végzett, angol alapfokú és német középfokú nyelvvizsgálattal, könyvtári gyakorlattal rendelkezik. – Könyvtári munkát keres Sándor Zsuzsanna (tel.: 117-7901). Az ELTE pszichológia-esztétika szakán végzett, orosz alapfokú nyelvvizsgálattal rendelkezik.

Állást kínál: Az Egyetemi Könyvtár (1053 Budapest, Ferenciek tere 6.) a következő helyekre és feltételekkel keres munkatársakat: 1) 8 órás gyarapító könyvtárost, felsőfokú végzettséggel, középszintű angol (esetleg német) nyelvtudással, bér: a közalkalmazotti bértábla szerint, max. 35 000 Ft alappal (érdeklődni lehet: Kulcsárné Mónus Mária osztályvezetőnél, tel.: 266-5866/32); 2) kölcsönző könyvtárost, középfokú szakmai végzettséggel, passzív nyugatinyelv-ismerettel, bér: a közalkalmazotti bértábla C fizetési osztálya szerint, max. 24 000 Ft (érdeklődni lehet: Torbágyi Tiborné osztályvezetőnél, tel.: 266-5866/33 vagy /11); 3) raktárost, érettségivel, bér: 20 000 Ft (érdeklődni lehet: Torbágyi Tibornénál a fenti számon). – Egyetemi vagy főiskolai végzettségű munkatársat keres a Magyar Honvédség NATO BKNYK könyvtára (1101 Budapest, Hungária krt. 9–11.) angol nyelvismerettel. Számítógép-kezelési jártasság is kívánatos; a katonai-műszaki ismeretek és az alapfokú német- és franciatudás előnyt jelent. Részidejű alkalmazás is lehetséges. Érdeklődni lehet: Dr. Balogh Zoltán könyvtárvezetőnél (tel.: 431-1505). – A Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet Alapítvány kuratóriumára pályázatot hirdet Missziói Könyvtára félállású könyvtárosi állásának betöltésére. A könyvtáros feladata a katalógizálás elvégzése visszamenőleg is, valamint a könyvtár önálló vezetése. A pályázatnak (beküldendő április 12-ig a PTMI, 1461 Budapest, Pf. 150 címre) a következőket kell tartalmaznia: önéletrajz, szakmai bizonyítvány, középfokú angol nyelvvizsga bizonyítvány, lelkészi ajánlás. Előnyt jelent: kis könyvtárban szerzett tapasztalat, a misszió iránti érdeklődés, teológiai képzettség, alapfokú számítógépes ismeretek. Fizetés meg egyezés szerint. – Német és angol nyelvtudással rendelkező felsőfokú végzettségű könyvtárost keres az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum osztályozó-referáló munkakörbe, érdeklődni lehet a 3020-600/1475 m. telefonon.

